

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

**KIRSAL KESİMDEKİ KADIN ÜRETİCİLERİN
GİRİŞİMCİLİK KARARLARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN SAPTANMASI: İZMİR’İN BAYINDIR
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Ece YÜRÜK

Danışman: Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Tarım İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı

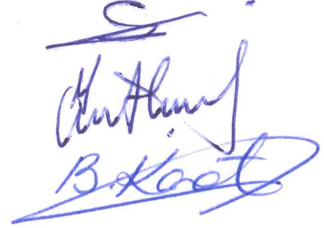
İzmir
2019

Ece Yürük tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan “Kırsal Kesimdeki Kadın Üreticilerin Girişimcilik Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Saptanması: İzmir’in Bayındır İlçesi Örneği” başlıklı bu çalışma E.Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi’nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 12.09.2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri:

Jüri Başkanı : Prof.Dr. Sait ENGİNDENİZ
Raportör Üye : Doç.Dr. Ferit ÇOBANOĞLU
Üye : Dr. Öğr.Üyesi Buket KARATURHAN

İmza

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

EÜ Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kırsal Kesimdeki Kadın Üreticilerin Girişimcilik Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Saptanması: İzmir’in Bayındır İlçesi Örneği” adlı bu tezin kendi çalışmam olduğunu, sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı, bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

12/09/2019

Ece YÜRÜK

ÖZET**KIRSAL KESİMDEKİ KADIN ÜRETİCİLERİN
GİRİŞİMCİLİK KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
SAPTANMASI: İZMİR'İN BAYINDIR İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜRÜK, Ece

Yüksek Lisans Tezi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ

Eylül 2019, 79 sayfa

Bu araştırmada İzmir ili Bayındır ilçesinde sulanabilir arazilerde bitkisel üretim yapan kadın üreticilerin girişimcilik kararlarını etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Araştırma verileri 81 üreticiden anket yöntemiyle derlenmiştir. Verilerin analizinde; kadın üreticiler 10 dekar ve daha az arazisi olan ve 10 dekardan fazla arazisi olan üreticiler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Araştırma bulgularına göre; kadın üreticilerin yaşı 49.91, tarımsal deneyim süreleri ise 20.15 yıldır. Ortalama arazi miktarı 14.20 dekadır. Araştırmada kadın üreticilerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığını etkileyen faktörleri saptamak amacıyla lojistik regresyon (logit) modelinden yararlanılmış ve üreticilerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığı ile sahip oldukları arazi büyüklükleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan kadın üreticilerin çoğu, öz sermayelerini kişisel tasarruf yolu ile temin etmiştir. Araştırmada kadınların girişimcilik kararı alırken önem verdikleri kriterleri değerlendirmek amacıyla Bulanık Eşli Karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kadın üreticilerin en fazla önem verdiği kriterin aile yapısı ve sosyal çevre olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Girişimcilik, kırsal kesim, kadın üretici, işletme analizi, ekonomik analiz

ABSTRACT**DETERMINATION OF FACTORS AFFECTING
ENTREPRENEURSHIP DECISIONS OF WOMEN FARMERS IN
RURAL AREA: A CASE STUDY FOR BAYINDIR DISTRICT OF
IZMIR PROVINCE**

YÜRÜK, Ece

MSc in Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ

September 2019, 79 pages

In this research, the factors of affecting the entrepreneurship decisions of women farmers engaged in crop production in irrigable lands in Bayındır district of İzmir province were analysed. In the research, Data was collected from 81 women farmers by survey. In the analysis of the data; Women farmers are divided into two groups as 10 decare and less land and farmers with more than 10 decare. According to the research findings; the average age of women farmers is 49.91 years and the average agricultural experience time is 20.15 years. The average land size is 14.20 decares. In this study, logistic regression (logit) model was used to determine the factors of affecting the probability of fruit growing by women farmers and a positive correlation was found between the possibility of fruit growing and their land size. Most of the women farmers included in the research provide their own capital through personel savings. In the study, Fuzzy Pair Wise Comparison method was used to evaluate the criteria that women attach importance to when making entrepreneurship decision. According to the results of the research; family structure and social environment were the most important criteria for women farmers.

Keywords: Entrepreneurship, rural area, women farmer, business analysis, economic analysis.

ÖNSÖZ

Bir ülkenin kalkınmasında girişimciliğin artırılması, girişimci özelliklerinin ve niteliğinin geliştirilmesi son derece önemlidir. Türkiye’de de girişimcilik faaliyetlerinin temel hedef gruplarından en önemlisi kadındır. Kadın girişimciliğini teşvik eden her politika, program ve faaliyetin temel amacı, kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşmak olmalıdır. Kırsal kesimde kadın girişimciliği ve sorunları bölgeden bölgeye değiştiği gibi, her bölgede etkili olan faktörler de farklı olabilmektedir. Bu nedenle, tez çalışmasında İzmir ili Bayındır ilçesindeki kadın üreticilerin girişimcilik kararlarını etkileyen sosyo-ekonomik faktörler incelenmiş ve diğer bölgelerde yapılacak araştırmalar için bilimsel bir rehber olabileceği düşünülmüştür.

Yüksek lisans eğitimimin her aşamasındaki desteklerinden dolayı danışman hocam sayın Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ’e teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmaya 18-ZRF-013 No’lu proje çerçevesinde finansal destek sağlayan Ege Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimine ayrıca teşekkür ederim.

İZMİR

12/09/2019

Ece YÜRÜK

İÇİNDEKİLERSayfa

İÇ KAPAK	ii
KABUL ONAY SAYFASI	iii
ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xviii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xxiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1 Konu ile İlgili Çalışmalar	6
2.2 Araştırma Yöresine Yönelik Bilgiler	13
2.2.1 Coğrafi konum	13
2.2.2 İklim	14

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

2.2.3 Nüfus	14
2.2.4 Tarımsal durum	15
3. MATERYAL VE YÖNTEM	19
3.1 Materyal	19
3.2 Yöntemler.....	19
3.2.1 Veri derleme yöntemleri	19
3.2.2 Veri analiz yöntemleri.....	20
4. BULGULAR.....	25
4.1 Kadın Üreticilerin Genel Özellikleri.....	25
4.1.1 Yaş, eğitim ve tarımsal deneyim süreleri.....	25
4.1.2 Nüfus özellikleri.....	25
4.1.3 İşgücü yapısı ve kullanım durumu	26
4.1.4 Arazi miktarı ve kullanımı	27
4.1.5 Sermaye yapısı	28
4.1.6 Kooperatife ortaklık durumu.....	30
4.2 Kadın Üreticilerin Tarımsal Faaliyetlerinin Ekonomik Analizi	30

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

4.2.1 Üretilen bitkisel ürünler ve verim özellikleri.....	30
4.2.2 Ortalama ürün fiyatları	31
4.2.3 Ürünlerin brüt üretim değerleri.....	32
4.2.4 Ürünlerin masrafları.....	32
4.2.5 Bitkisel üretimden sağlanan net gelir	36
4.2.6. Kadın üreticilerin ürün grubu seçme kararlarını etkileyen faktörlerin analizi.....	36
4.3. Kadın Üreticilerin Girişimci Özelliklerinin ve Girişimcilik Konusundaki Görüş ve Beklentilerinin Analizi	39
4.3.1. Kadın üreticilerin arazi ve öz sermaye edinim özellikleri	39
4.3.2. Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili bilgi düzeyleri ve bilgi kaynakları...	41
4.3.3. Kadın üreticilerin aile girişimcilik durumları	42
4.3.4. Kadın üreticilerin üretim kararlarında yararlandıkları kaynaklar	43
4.3.5. Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında önem verdikleri faktörler	44
4.3.6. Kadın üreticilerin girişimcilikte karşılaştıkları zorluklar	46
4.3.7. Kadın üreticilere göre girişimciliğin avantajları.....	47
4.3.8. Kadın üreticilere göre girişimcilikte önemli özellikler.....	50

İÇİNDEKİLER (devam)Sayfa

4.3.9. Kadın üreticilere göre girişimci olmayı etkileyen faktörler.....	52
4.3.10. Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadeler katılma düzeyleri.....	55
4.3.11. Kadın üreticilere göre tarımsal girişimciliği etkileyen faktörler.....	58
4.3.12. Kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentileri.....	60
4.3.13. Kadın üreticilerin girişimcilik kararı alırken önem verdikleri kriterlerin analizi	62
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	64
KAYNAKLAR DİZİNİ	71
TEŞEKKÜR.....	78
ÖZGEÇMİŞ	79

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
2.1. İzmir ili fiziki haritası	13
3.1. A ve B arasında karşılaştırma yapma amacıyla kullanılan bulanık eşleme yaklaşımı.....	22

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

2.1.	Bayındır’da nüfus yoğunluğu (2017)	14
2.2.	Araştırma yöresinde arazi mevcudu (2017)	15
2.3.	Bayındır’da tarım arazilerinin kullanım durumu (da) (2017)	15
2.4.	Bayındır’da bazı bitkisel ürünlerin üretim miktarı (ton) (2017)	16
2.5.	Bayındır ilçesinde 2017 yılı hayvan sayıları	17
2.6.	Bayındır’da bazı hayvansal ürünlerin üretim miktarı (ton) (2017)	17
2.7.	Bayındır’da bazı tarım alet ve makinaları mevcudu (2017).....	18
3.1.	Araştırma yöresindeki kadın üretici sayısı ve sahip oldukları arazi mevcudu	19
4.1.	Kadın üreticilerin yaşı, eğitimi, tarımsal deneyim süresi.....	25
4.2.	Kadın üreticilerin aile nüfusunun yaş ve cinsiyet yapısı.....	25
4.3.	Kadın üreticilerde aile işgücü potansiyeli (EİB)	26
4.4.	Kadın üreticilerde aile işgücü potansiyeli (EİB)	26
4.5.	Kadın üreticilerde arazi miktarı ve parselasyon durumu	27
4.6.	Kadın üreticilerde arazi mülkiyet durumu	27
4.7.	Kadın üreticilerde arazinin nevilere göre dağılımı (da)	27

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

Sayfa

4.8.	Kadın üreticilerin arazilerinin bitkisel ürünler itibariyle dağılımı (da)	28
4.9.	Kadın üreticilerin sermaye kompozisyonu	29
4.10.	İncelenen işletmelerde üreticilerin kooperatife ortaklık durumu.....	30
4.11.	Bitkisel ürün verimler	31
4.12.	Ortalama fiyatlar	31
4.13.	Ürünlerin sağladığı brüt değerler	32
4.14.	Tarla ürünlerinin toplam üretim masrafları (TL/da)	33
4.15.	Sebzelerin toplam üretim masrafları (TL/da)	34
4.16.	Meyvelerin toplam üretim masrafları (TL/da).....	35
4.17.	Ürünlere göre bitkisel üretimden sağlanan net gelir (TL)	36
4.18.	Tanımlayıcı istatistikler	37
4.19.	Lojistik regresyon model sonuçları.....	38
4.20.	Kadın üreticilerin işletme arazilerini elde ettikleri süre.....	39
4.21.	Kadın üreticilerin işletme arazilerini temin etme durumları.....	40
4.22.	Kadın üreticilerin öz sermayelerini temin etme durumları	40
4.23.	Kadın üreticilerin girişimcilik konusunda bilgi düzeyleri	41

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

Sayfa

4.24.	Kadın üreticilerin girişimcilik eğitimi alma durumları	41
4.25.	Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili bilgi kaynakları	42
4.26.	Kadın üreticilerin ailelerindeki girişimcilik durumları	42
4.27.	Kadın üreticilerin ailelerindeki girişimci kimlikleri.....	43
4.28.	Kadın üreticilerin yetiştirdikleri ürünlere karar verme kaynakları.....	43
4.29.	Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerine verdikleri önem düzeyi.....	44
4.30.	İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerine verdikleri önem düzeyi.....	45
4.31.	Kadın üretici genelinin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerine verdikleri önem düzeyi.....	45
4.32.	Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar.....	46
4.33.	İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar.....	47
4.34.	Kadın üretici genelinin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar	47
4.35.	Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri	48

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

Sayfa

4.36. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri	49
4.37. Kadın üretici genelinin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri.....	50
4.38. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler	51
4.39. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler	51
4.40. Kadın üretici genelinin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler	52
4.41. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri	53
4.42. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri	54
4.43. Kadın üretici genelinin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri.....	55
4.44. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyleri.....	56
4.45. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyleri.....	57

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

Sayfa

4.46. Kadın üretici genelinin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri	58
4.47. Birinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri	59
4.48. İkinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri	59
4.49. Kadın üretici genelinin girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri	60
4.50. Birinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri.....	61
4.51. İkinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri.....	61
4.52. Kadın üretici genelinin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri.....	62
4.53. Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında etkili olan kriterlerin önem dereceleri	63

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi
DOS	Doğru Sıfırlama Oranı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
IPARD	Katılım Öncesi Yardım Aracı
KOP	Konya Ovası Projesi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SHG	Kendi Kendine Yardım Grubu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılmasında büyük rol oynayarak üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirmektedir ve kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlamaktadır. Girişimci; yeni fikirlerin yaratılması, bunların yayılması ve uygulanması sürecini hızlandırır; ayrıca, yeni endüstri alanlarının doğmasını sağlar. Teknoloji kullanılan sektörlerde verimliliği artırır ve hızla büyüyen sektörler yarattığı için de ekonomik büyümeyi hızlandırır. Dolayısıyla girişimci, ekonomik faaliyetlerin yapılanmasında, istihdam alanlarının yaratılmasında ve üretim faaliyetlerinin aşamalarında kilit faktördür.

Kadın girişimciliği de, son yıllarda önemle üzerinde durulan ve araştırılan bir konu haline gelmiştir (Güleç, 2011). Türkiye’de ve dünyada, özellikle 1980’li yılların sonu itibariyle, kadınlar girişimcilik sektöründe büyük bir yönelime girmiş, çalışma hayatında seslerini duyurabilmişlerdir. Dünyada, kadın girişimci sayısının erkeklerden daha fazla olduğu ve kadınların sahip olduğu girişimlerdeki gelişme oranının erkeklere nazaran daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Türkten ve Demiryürek, 2015). Özellikle 1980’li yıllardan itibaren hızlı bir gelişme gösteren girişimcilik anlayışı, erkeklerin olduğu kadar kadınların da ilgi alanı içerisine girmiştir. Son yıllarda, dünya çalışan nüfusunun demografik yapısında görülen birçok değişiklik kadınları da etkilemiş ve onları iş yaşamının aktörü haline getirmiştir.

Kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılımının artmasını çeşitli nedenlere bağlamak mümkündür. Bunlardan ilki; sosyo-kültürel yapıdaki değişim sonucu günümüzde çok sayıda kadının çalışma hayatına girmiş olması ve öğrenim düzeylerinin yükselmesi; ikinci olarak, genellikle yönetimin orta kadrolarında çalışan kadınların, çalıştıkları şirketlerde personel azaltma politikası izlenmesi endişesi ile bir gün sahip oldukları işlerini kaybedecekleri düşüncesi ve dolayısıyla kendi işlerinin patronu olmayı arzulamaları; üçüncü bir sebep olarak ise, başarılı girişimci kadın sayısındaki artış ile kendilerine örnek alabilecekleri

insan sayısının artması ve son olarak; başkasının işinde çalışmanın cinsiyet temelli zorluğunun olması nedenleri sayılabilmektedir (Soysal, 2013).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler ve üçüncü dünya ülkelerinde, ekonomik gelirin büyük bir kısmının tarım ve tarıma dayalı sanayilerden elde edilmesi, bu faaliyetlerin çoğunun kırsal alanda yapılması, girişimcilik faaliyetlerinin daha etkin yapılması ve sürdürülebilirliği gibi sebeplerle girişimcilik çalışmaları kırsal alanlarda hız kazanmıştır. Kırsal alanda girişimciliğin ise iki hedefi vardır (Lashgarara, 2011). Bunlar; ekonomik ve sosyal hedeflerdir. Bu hedeflerden ekonomik hedefler arasında; gelirin yükseltilmesi, sermaye dönüşümünün hızlandırılması, kredi kullanma yeteneğinin geliştirilmesi, yatırım ile ilgili işlerin kolaylaştırılması, girişim risklerinin asgari düzeye indirilmesi, iş, sermaye ve birim alan verimliliğini artırılması, satış olanaklarının geliştirilmesi, tedarik ve pazarlama zincirlerinin işlerliğinin sağlanması ve işletmelerin yönetim ve örgütlenme yapısının rasyonel hale getirilmesi vardır. Sosyal hedefler arasında ise; iş ve boş zamanı verimli bir şekilde değerlendirmek, bireylerin sosyal güvenlik ile ilgili önlemler almasını sağlamak, bireyin kaza, hastalık, ölüm gibi travmatik olaylar ile oluşabilecek zorlukları ortadan kaldırmak, içinde bulundukları zor koşulları iyileştirerek kadın ve çocukların tarım ile ilgili işlerini hafifletmek sayılabilir. Ancak tüm bunların yanında, özellikle kırsal alandaki kadın üreticilerin üretime katkıları göz ardı edilemeyecek oranlarda gerçekleşirken, toplumsal ve ekonomik kalkınmanın olanaklarından yeterli ölçülerde yararlanamamaları göz ardı edilmemelidir (Gülçubuk ve ark, 2012).

Türkiye’de kadın girişimciler ile ilgili çalışmaların yapılmasında, gelişmiş ülkelerden başlayarak artış gösteren kadın girişimci sayısı ve AB, OECD, BM gibi uluslararası kuruluşların kadın girişimciliğini destekleyici ve yaygınlaştırıcı politikalar izlemesi etkili olmuştur (Yetim, 2002).

Son dönemde Türkiye’de, tarımsal girişimcilikle uğraşan kadınların güçlendirilmesi ve desteklenmesi için birçok faaliyet gerçekleşmekte, projeler yürütülmektedir. Örneğin, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2016 yılında başlatılan ve 2017 yılında da devam eden “Genç Çiftçi Projesinde” kadın çiftçilere 30 bin TL’ye kadar geri ödemesiz destek sağlanmaktadır. KOSGEB

tarafından kadın esnafa pozitif ayrımcılık tanınmaktadır. Özellikle yeni iş kurmak isteyen kadınlar, erkeklere oranla daha fazla destek almaktadır. Yine Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen GAP, KOP, DOKAP projelerinde kadın üreticilere ahır yapımı ve damızlık hayvan alımlarında hibeler ve geri ödemesiz destekler sağlanmaktadır. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından hazırlanan projelerde, ev hanımlarının ve çalışmayan kadınların üretim sektörüne atılmaları desteklenmektedir. Bu sayede, projesi ile birlikte başvuran ve yatırımını yapan kadın çiftçiler, %70-80 oranında desteklenmektedir. Bu projeler ile kadının tarımsal üretimdeki yeri güçlendirilmeye çalışılıp, kadının girişimciliğe özendirilmesi hedeflenmektedir.

Görüldüğü gibi Türkiye’de kırsal kalkınmanın harekete geçirilmesi ve özellikle bu alana yatırım yapmak isteyen kadın girişimcileri teşvik edecek farklı uygulamalar düzenlenmiştir. Bu uygulamalar şüphesiz ki girişimcilik sektörüne önemli katkılar sağlayabilecektir. Ancak, kadın üreticiler zaman zaman belirli konularda bilgilendirilmeye ve yönlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır (Özkan et al., 2012). Bu sebeple finansal desteklerin yanı sıra eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin de verilmesi gerekmektedir (Brumfield et al., 2014; 2016). Diğer taraftan, uygulama sonuçlarının kadın üreticiler düzeyinde araştırılması ve ortaya konması da konunun sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Esasen, planlanacak ve gerçekleştirilecek uygulamaların, hem üretici hem yöresel bazda yapılacak araştırmalardan sonra belirlenmesi daha somut verilere ulaşılmasını sağlayacaktır.

Bu zamana dek kırsal alanda kadın üreticiler üzerinde yapılan çalışmalar genel faaliyetlerin incelendiği araştırmalar olarak kalmış, sadece mevcut durumlar ortaya konulmuştur. Hâlbuki kadın üreticilerin girişimcilik kararlarını etkileyen faktörlerin saptanması ve yıllık faaliyet sonuçlarının saptanmasına yönelik bir araştırma ile kadın üreticiler daha iyi yönlendirilebileceği gibi, politika düzenleyicilere ışık tutabilecek önemli veriler de elde edilebilecektir. Ayrıca, sivil toplum kurumlarının, diğer destek kurumlarının ve üniversitelerin faaliyetlerinin bu konuya odaklanması da sağlanabilecektir.

İzmir'in Bayındır ilçesinde yapılan bu araştırma, bu yöndeki bilimsel boşluğu bir ölçüde doldurabileceği gibi, kırsal kesimdeki kadın gücünün harekete geçirilmesi ve sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanmasındaki arayışlara ışık tutabilmesi açısından da yararlı sonuçlar ortaya koyabilecektir. Araştırmada elde edilecek sonuçlar, kadın üreticilerin yönlendirilmesi amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri, Araştırma Enstitüleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, KOSGEB ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından değerlendirilebilecektir.

Kırsal kesimde kadın girişimciliği ve sorunları bölgeden bölgeye değişebildiği gibi, her bölgede etkili olan faktörler de farklı olabilmektedir. Bu nedenle bu yöndeki araştırmaların her yöre için ayrı ayrı yapılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında araştırmanın diğer bölgelerde yapılacak araştırmalar için bilimsel bir rehber olabileceği de düşünülmektedir.

Bu araştırmanın ana amacı; İzmir'in Bayındır ilçesinde sulanabilir arazilerde bitkisel üretim yapan kadın üreticilerin girişimcilik kararlarını etkileyen faktörleri saptamaktır. Araştırmanın diğer yan amaçları ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Kadın üreticilerin genel özelliklerini ortaya koymak,
- Kadın üreticilerin arazi özelliklerini, ürün deseni belirleme kararlarını ve bilgi kaynaklarını incelemek,
- Kadın üreticilerin yıllık faaliyet sonuçlarını analiz etmek,
- Kadın üreticilerin girişimcilik konusundaki bilgi düzeylerini, özelliklerini ve eğilimlerini ortaya koymak,
- Kadın üreticilerin yararlandıkları girişimci destek-teşviklerini belirlemek ve bunları etkileyen faktörleri saptamak,
- Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında önem verdikleri kriterleri ekonometrik olarak ortaya koymak,
- Kırsal kesimde kadın girişimciliğinde karşılaşılan sorunları belirlemek ve kadın girişimciliğinin arttırılmasına yönelik öneriler geliştirmektir.

Araştırma beş bölümde hazırlanmıştır. Giriş bölümünden sonra ikinci bölümde genel bilgiler verilmiş, üçüncü bölümde araştırmanın materyali ve yöntemleri açıklanmış, dördüncü bölümde bulgular sunulmuştur. Beřinci ve son bölümde de sonuçlar tartışılmış ve öneriler getirilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Konu ile İlgili Çalışmalar

Bugüne kadar dünyanın farklı ülkelerinde kadın üreticilerin girişimcilik faaliyetlerine yönelik birçok çalışma yapılmıştır (Minniti and Arenius, 2003; Sidhu et. al., 2006; Subrahmanyeswari et al., 2007; Hosseini et al., 2009; Ghosh, 2010; Goyal and Parkash, 2011; Hossein and Jaim, 2011; Jaisawal and Patel, 2012; Onwurafor and Enwelu, 2013; Reshma et al., 2014; Emerole et al., 2014; Osondu et al., 2014; Onoja and Emodi, 2014; Kuma and Limenih, 2015; Arya and Ansari, 2016).

Türkiye’de kadınların girişimcilik faaliyetlerine ilişkin pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bazılarında, kadın girişimcilerin önemine dikkat çekilmiş (Arıkan, 1988; Kantar, 1999; Yetim, 2002; Bedük, 2005; Memiş ve ark., 2007; Can ve Karataş, 2007; Gülçubuk ve ark., 2012; İplik, 2012; Ülker, 2013; Yalman ve Gündoğdu, 2014; Uzmay ve Karaturhan, 2015; Kızılaslan ve Karaömer, 2015; Tok ve ark., 2016; Çelik, 2018; Durna, 2018; Tatar, 2018; Kaçar, 2018; Erkan Bintaş, 2019), bazılarında kadın girişimcilerin sosyo-ekonomik özellikleri ve girişimcilik faaliyetleri incelenmiş (Yetim, 2002; Yağcı ve Bener, 2005; Şahin, 2009; Güleç, 2011; Gülçubuk ve ark., 2011; Gülçubuk ve Demiryürek, 2011; Kaya ve Atsan, 2012; Aydın Can ve Engindeniz, 2017a; Karaturhan ve ark., 2017), bazılarında ise Türkiye’deki kadın istihdamının mevcut durumu ve sorunları üzerinde durulmuştur (Abay ve ark., 1999; Erçoban, 2009; Kızılaslan ve Yamanoglu, 2010; Ataseven ve Gülçubuk, 2012; Soysal, 2013; Esen, 2013; Zihnioğlu, 2013; Türkten ve Demiryürek, 2015; Güresinli, 2015; Aydın Can ve Engindeniz, 2017a).

Türkiye’de ve diğer ülkelerde kadın üreticileri girişimcilik açısından ele alan çalışmaların bazıları aşağıda kısaca özetlenmiştir;

Subrahmanyeswari et al (2007) Hindistan’da yaptıkları bir araştırmada süt sığırcılığı yapan 120 kadın üretici ile görüşerek girişimcilikle ilgili davranışlarını analiz etmiştir. Araştırmada önce kadın üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri

incelenmiştir. Daha sonra kadın üreticiler hayvan sayısına göre üç gruba ayrılarak girişimcilik konusundaki bilgi düzeyleri karşılaştırılmış, ayrıca sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörlerin girişimcilik davranışları üzerindeki etkisi üzerine regresyon analizi yapılmıştır.

Erçoban (2009), çalışmasında Tokat İli merkez ilçede kadınların tarımsal faaliyetlere katılımları ve yayımdan yararlanma olanaklarının karşılaştırılmalı analizini yapmıştır. Araştırmada önce 13 köy seçmiştir. Sonra tabakalı örnekleme yöntemlerinden biri olan oransal örnek dağılımı yöntemi ile bulunan 101 kadın ile anket çalışması yapmıştır. Çalışma sonucunda kırsal alanda kadınların hayvansal ve bitkisel üretime katılımlarını dağ köyü ve ova köylerine göre farklılık gösterdiğini bulmuştur. Buna göre kadın nüfusun üretim faaliyetine katkı ve katılımları dikkate alınarak kadınlara kendilerini geliştirme olanakları tanınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kızılaslan ve Yamanoglu (2010), çalışmasında Tokat İlinde kadınların tarımsal üretime ve aile içi kararlara katılımını incelemişlerdir. Tokat ili Merkez ve İlçelerine bağlı toplam 34 köyde yaşayan 171 kırsal kadını ile anket çalışması yapmışlardır. Araştırma kapsamında kırsal ailelerde kadınlara anket uygulayarak, kırsal aile yapısı ile kadınların yaş, öğrenim düzeyi, gelir kaynakları, tarımsal üretimle ilgili kararlara katılımları gibi sosyal yapılarını incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, kadınların bitkisel ve hayvansal üretimin her aşamasına katıldıkları tespit etmişlerdir. Bu nedenle kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve kırsal kesime yönelik yapılan bütün çalışmalarda toplumsal cinsiyet rolleri göz önünde bulundurularak yapılacak çalışmaların etkinliğinin artırılması gerektiğini belirlemişlerdir.

Gülçubuk ve ark. (2011), Türkiye'nin kırsal nüfusu yüksek illerini seçerek bu illerdeki kırsal alanda yaşayan kadınların, girişimcilik durumlarının değerlendirilmesi, girişimciliğe bakış açıları, kredi vb. finansman desteklerine erişimi ve erişimin girişimciliğe etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Türkiye'de kadın çalışanların yaklaşık %50 'sinin tarımda çalıştığı ve kırsal alandaki kadın emeğinin ülke kalkınmasındaki rolünün büyük olduğu vurgulanmıştır. Çalışmanın sonucunda varılan bilgilerin ilgili karar vericiler bazı kurum ve kuruluşlar ve bazı STK'lara faydalı olacağı öngörülmektedir.

Jaisawal and Patel (2012) Hindistan'ın Indore Bölgesinde yaptıkları bir araştırmada kırsal kesimdeki kadınların girişimcilikle ilgili bilgi düzeylerini, davranışlarını ve sosyo-ekonomik özelliklerini analiz etmişlerdir. Araştırmada altı köy kapsama alınmış ve her köyden 10 kadın olmak üzere, toplam 60 kadınla görüşülmüştür. Araştırmada kadınların girişimsel davranışları ile sosyo-ekonomik özellikleri ve ailedeki girişimci sayıları ile ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınların girişimsel davranışları ile eğitim düzeyi, aile geliri ve risk alma istekliliği arasında pozitif bir ilişki vardır.

Ataseven ve Gülçubuk (2012), toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı üzerinden kırsal alanda yaşayan kadınların mevcut durumunu analiz etmiş, kadınların yaşam standartlarının artırılması için neler yapılması gerektiği üzerinde durmuştur. Kırsal kalkınma politikaları yapılırken toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ele alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Kırsal alan kadınların eşitsizliklerin giderilmesi ve kadınların kalkınmadan aldıkları payın artırılması ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

İplik (2012), çalışmasında kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörleri ortaya koymuş, girişimcilik önündeki engelleri incelemiş, girişimcilikte başarı ve başarısızlığa etki eden faktörleri belirlemiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmuştur. Araştırmada 240 kadınla yüz yüze anket gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda Osmaniye ilinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların iş kurarken en çok iş kadını olgusuna çevrenin olumsuz bakışı ve sermaye temini konularında; işlerini yürütürken ise aşırı yorgunluk ve pazarın durgun olması gibi konularda sorun yaşadıklarını belirlemiştir.

Ülker (2013), Tekirdağ'da girişimcilik potansiyeli, kırsal alanda kadın girişimciliği ve Tekirdağ ilinde mevcut durumu incelenmiştir. Anketlerin uygulanmasında nitel araştırma tekniklerinde kullanılan metotlardan iz sürme (trace) yöntemi uygulanmıştır. Bulgulara göre, Tekirdağ'da kırsal kadın girişimciliğini olumsuz etkileyen faktörler içerisinde kadının sermayesinin olmaması, ya da erkeklerden daha az olması (% 93,4) ilk sırada yer almakta olup, bunu kadınların ev ve çocuklar ile ilgilenmeleri (% 90,8), kadın girişimciliğinde

destek, teşvik vb. politikaların geliştirilmemiş olması (% 89,8), kadınların örgütlenmemiş olması (% 88,5) izlenmektedir.

Onwurafor ve Enwelu (2013), Enugu Eyaleti'nde 160 kadın girişimci ile anket çalışmalarını yürütmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, üreticilerin %88.1'inin düşük kazanç elde ettikleri ve ankete katılan kadın girişimcilerin %86'sının girişimcilik eğitimi almadıkları saptanmıştır. Kırsal kesimdeki kadınların hasat sonrası işlere daha çok dahil olduğu, başlangıçta sermayelerinin düşük olduğu ve bunun da işletmelerin sürdürülebilirliğini etkiledikleri ortaya çıkmıştır.

Soysal (2013), tarafından yapılan çalışmada kadının kırsal kalkınmadaki rolü irdelenmiş, kırsal kadının yaşadığı temel sorunların artması bu rolün önemini daha belirgin kılmıştır. Kadının gittikçe artan yoksulluğunun ve dezavantajının ancak girişimcilik faaliyetlerinde bulunarak aşılabileceği konusu tartışılmıştır. Kadın girişimciliğinin durum analizi yapılarak bu yöndeki sorunlar belirlenip kadın girişimciliğini arttırmak yönünde çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Zihnioğlu (2013), kadınların ekonomik hayatta işgücüne katılmalarının önemi, bu konuda uluslararası alanda yapılan çalışmalar irdelenmiş ve bugüne kadar elde edilen gelişmeler incelenmiştir. Kadının çalışarak ekonomik gelir elde etmesinin güçlenmesi açısından ve kalkınma açısından gerekliliği tartışılmıştır. Araştırmada kadınların çalışmalarının önündeki engeller ve çözüm yolları belirlenmiştir. Türkiye açısından kadınların işgücüne katılım oranları incelenmiş, çeşitli istatistiki verilerle desteklenmiştir.

Yalman ve Gündoğdu (2014), tarafından yapılan çalışmada yöresel özellikler dikkate alınarak çalışma yapılmasının önemi vurgulanmış, yöreye özgü verilerin belirlenmesi, yöredeki kadın girişimcilerin sorunları belirlenmiş ve çözüm yolları önerilmiştir. Kırsal kalkınmada kadın girişimlerin önemi anlatılmıştır. Bölgedeki kadın girişimlerin mevcut durumlarını ortaya koymak amacıyla anket çalışması yapılmıştır.

Oyuryüz ve Gürel (2015), çalışmalarında Tekirdağ'da işletme sahibi olan kadınların işyaşam dengesi kurabilmeleri ile ilgili olası engel ve fırsatları tespit etmeyi amaçlamışlardır. Tarım ve tarıma dayalı sektörlerde işletme sahibi olan kadınların girişimcilik ve iş hayatında kadın olmak ile ilgili 22 farklı yargıya katılma düzeyleri değerlendirilmiş ve faktör analizi ile bulgular gruplandırmışlardır.. Analiz sonucunda yargıların faktör gruplarına dağılımı değerlendirilerek; kişilik özellikleri, zaman darlığı, medeni durum, cinsiyete dayalı roller, sosyal pozisyon ve iletişimsel özellikler üzerinde durulmuş ve kadınların iş hayatı içinde kalıcı olabilmeleri için kendilerini ve işletmelerini sürekli geliştirmeleri sonucunu ortaya koymuşlardır.

Uzmay ve Karaturhan (2015), kırsalda kadın girişimci adaylarının girişim alanı tercihlerini etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerin neler olduğunu belirlemiş, kadın girişimci adaylarının tarım politikalarıyla ilgili görüşlerini ve beklentilerini ortaya koymuş, kırsalda kadın girişimcilerin artırılması, alternatif faaliyet alanları ve tarım politikalarındaki etkinliklerinin artırılması için önerilerde bulunmuştur. KOSGEB tarafından projeleri desteklenmeye hak kazanan 50 kadın girişimci adayıyla yüz yüze anket yapmışlardır. Kadın girişimcilerin girişim alanı tercihlerini etkileyen faktörleri belirlemişlerdir. Kadın girişimci adaylarının hazırladıkları proje konuları incelediklerinde tercih ettikleri faaliyet alanlarının tarım işletmelerinden elde ettikleri ürünleri işlemek ve pazarlamak, genelde kendi ürünlerini değerlendirerek kahvaltı yeri açmak, el sanatları ve diğer alanlar olduğu dikkati çekmek olduğunu belirlemişlerdir.

Güresinli (2015), çalışmasında tarım sektöründe aile çiftçiliği, kadın ve genç istihdamı üzerine bir değerlendirme yapmıştır. Çalışmada aile çiftçiliği temel ekseninde yerli ve yabancı literatür taraması yapılmış olup, kadın ve genç çiftçilerin tarım sektöründe kaynaklara erişim, örgütlenme ve tarımsal istihdam olanakları, ulusal ve uluslararası temel politika ve strateji belgeleri üzerinde durmuştur.

Kızılaslan ve Karaömer (2015), Hatay'da yaptığı çalışmada kadınların girişimcilik durumları ve girişimciliği etkileyen unsurlar üzerinde durmuştur. Sürdürülebilir kalkınma açısından kadın girişimciliğinin önemi vurgulanmıştır.

Araştırma bölgesindeki kadınların gözüyle girişimcilik özellikleri belirlenmiş ve konuyla ilgili bazı öneriler sunulmuştur.

Arya ve Ansari (2016) bu çalışmalarında, girişimciliğin gelişiminin ve gelir getirici faaliyetlerin artmasının kadınların güçlenmesinde rol oynadığını öne sürmüştür. Ekonomik bağımsızlığın kırsal alandaki kadınların sosyal ve ekonomik yaşamları üzerinde büyük etkisi olduğunu, çeşitli yardım kurumlarının kadınların güçlendirilmesinde yararlı bir mekanizma olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, mikro girişimciliğin gelişimi ile kadınların güçlenmesi üzerinde odaklanılmıştır.

Tok ve ark. (2016) yaptıkları çalışmalarında, Aydın ilinde faaliyet gösteren 50 kadın girişimci ile yapılan görüşmelerden elde edilen verileri sunmaktadır. Çalışmada, kadın girişimcilerin profil özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmış olup; liderlik, yöneticilik ve girişimciliği tercih etme sebepleri incelenmiştir. Ayrıca kadın girişimcilerin potansiyellerini, karşılaştıkları sosyal, ekonomik ve bürokratik sorunları irdelenmiştir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunun daha önce bir iş deneyimine sahip olduğu görülmekte olup işletmelerindeki faaliyet sonuçları incelendiğinde, 10 yıl ve daha az faaliyette bulunan girişimcilerin (%54) çoğunlukta olduğu görülmektedir. İşlerini kurarken sorunla karşılaşmadığını belirten kadın girişimcilerin oranı ise oldukça yüksektir (%62). İşlerini kurarken sorunla karşılaştığını belirten kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların başında, pazarda tanınmamış olmak ve sermaye temini gelmektedir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken sermaye temininde büyük oranla (%68), kişisel ve ailevi tasarruflardan yararlandığı görülmektedir. Kadın girişimciler ‘Sektörde kalıcı olma’ olgusunu gelecek planları arasında çok önemli bulurken; ‘Kurumsallaşma’ olgusu daha az önem derecesinde bulunmuştur.

Çelik (2018) yaptığı bir araştırmada, Kahramanmaraş ili kırsal kalkınma destekleri kapsamında genç çiftçi projesinden faydalanan kadın girişimcileri, mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmiş, girişimcilik önündeki engelleri incelemiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunlara yönelik bazı çözüm önerileri sunmuştur. Çalışmanın ana materyalini 2016 yılında Kahramanmaraş ilinde Tarım ve Orman Bakanlığı’nın yapmış olduğu genç çiftçi

projesi kapsamında desteklenen 115 kadın girişimciyle yüz yüze yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ankete katılan kadınların %58,3'ü büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, %21,7'si küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, %3,5'i arıcılık, %6,1'i ipekböceği yetiştiriciliği, %4,3'ü meyvecilik, %1,7'si seracılık, %4,3'ü tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği faaliyetinde bulunmaktadır.

Durna (2018) tarafından yapılan araştırmada, TKDK'nın desteklediği 42 il arasından Balıkesir ilinin Bandırma ilçesine bağlı Doğanpınar köyü kırsalında 11 kadın ortakla kurulmuş olan 'Umay Çiftliği' araştırma alanı olarak belirlenmiş, kurucu ortaklar ile röportaj yapmış ve çiftlik içinde proje süresince istihdam edilmiş 24 kadına anket uygulamıştır. Elde edilen bulgular eşliğinde literatürde yer alan yerel ekonomik kalkınma ve kırsal kalkınma kavramlarının üzerinde durularak Avrupa Birliği tarafından kırsal kalkınmaya finansman sağlayan IPARD programının kadın girişimcilere sağlamış olduğu destekler incelenmiştir.

Kaçar (2018), çalışmasında Göksun ilçesindeki genç çiftçi projesinden hibe almış 45 üretici ile yüz yüze anket görüşmesi yapmıştır. Anket verileri analiz edilmiş değerlendirilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Göksun ilçesinde genç çiftçilere verilen hibelerin yetersiz olduğu, hibe konuları ile ilgili eğitim ve teknik destek sağlanması gerektiği saptanmıştır.

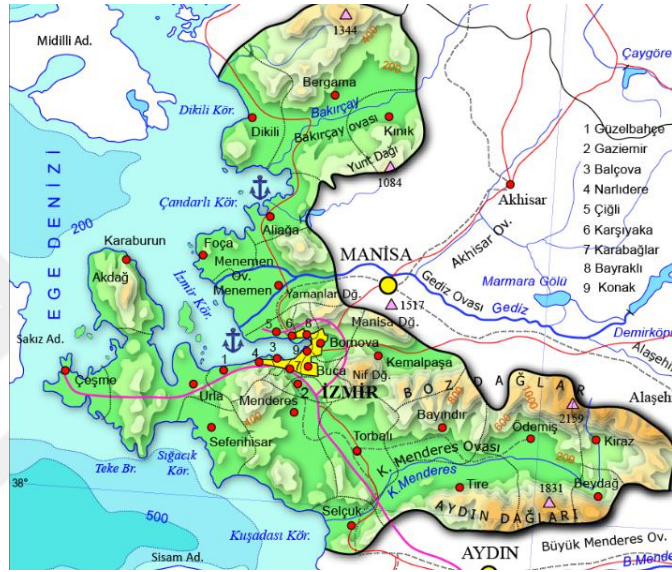
Tatar (2018), çalışmasında kırsal alanda yaşayan kadınların girişimcilik üzerinde engel olan unsurları ortaya koyarak, girişimcilik algılarını belirlemek ve kadın girişimciliğini etkileyen faktörleri ortaya koymaya çalışmıştır. Bu kapsamda girişimcilik ve kadın girişimciliği kavramları çeşitli yönleriyle incelenerek kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmiştir.

Erkan Bintaş (2019), yaptığı bir araştırmada Çanakkale'nin Eceabat İlçesine bağlı Bigalı köyünde kadın girişimciliği ile ekoturizm potansiyeli arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Köyde sürekli ikamet eden kadınların tamamıyla yüzyüze anket yapılarak demografik özellikler, tarımsal varlıklar, geçim kaynakları ve ekoturizm potansiyeli belirlenerek mevcut durum ortaya konulmuştur. Diğer taraftan köydeki kadınların girişimcilik eğilimleri, ekoturizme

bakış açıları ve farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınlarda girişimcilik isteğinin olduğu, ancak bu konuda mevcut politika ve desteklerden haberdar olmadıkları ve işe nereden başlayacaklarını bilmedikleri anlaşılmıştır.

2.2 Araştırma Yöresine Yönelik Bilgiler

2.2.1 Coğrafi konum

Şekil 2.1: İzmir ili fiziki haritası.

Bayındır; İzmir ilinin bir ilçesidir ve Küçük Menderes havzasında yer almaktadır. Doğusunda Ödemiş, güneyinde Tire, batısında Torbalı, kuzeyinde Kemalpaşa ve Turgutlu ilçeleri bulunmaktadır. Toplam 548 km²'lik yüzölçümüyle İzmir ilinin %4.61'ini kaplar (HGM, 2017). İlçe merkezi, Ege denizine dik olarak uzanan sıradağların üzerindeki Bayındır ve Basra tepelerinin güney yamaçlarına kurulmuştur. Güneydoğusundan geçen Küçük Menderes nehri, ilçenin Tire ilçesi ile sınırını oluşturmaktadır.

Bayındır ilçesinin İzmir il merkezine uzaklığı 80 km, denizden yüksekliği 86 m'dir.

2.2.2 İklim

İzmir ili ve çevresinde tipik Akdeniz iklimi etkisini göstermektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Dağların denize dik olarak uzanması ve dağlar arasında uzanan Küçük Menderes alüvyal ovasının iç kesimlere doğru sokulması, deniz etkisinin iç kesimlere dek yayılmasına imkân vermektedir (MGM 2. Bölge Md.). İzmir ilinin iklim özelliklerini Bayındır ilçesi de göstermektedir. Bayındırda hâkim rüzgâr yönü kuzeydir. İklim özelliklerinin olumlu olmasından dolayı tarım ürünlerinde çeşitlilik görülmekte, aynı üretim dönemi içerisinde birden fazla ürün alımı gözlenmektedir.

Meteoroloji 2. Bölge Müdürlüğü'nün 2017 yılı verilerine göre İzmir ili ortalama yıllık yağış miktarı 695.4 mm, ortalama sıcaklık ise 17.9 °C'dir. Yıl içinde en düşük sıcaklığa Ocak (5.7°C), en yüksek sıcaklığa ise Temmuz ayında (33.2 °C) ulaşılmıştır.

2.2.3 Nüfus

TÜİK verilerine göre İzmir nüfusunun %0.94'ü, Türkiye nüfusunun %0.05'i Bayındır ilçesinde yaşamaktadır (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Bayındır'da nüfus yoğunluğu (2017)

Yerleşim Birimi	Toplam Nüfus (kişi)	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)
Bayındır	40 258	548	73.46
İzmir	4 279 677	11 891	359.91
Türkiye	80 810 525	783 562	103.13

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi-2017, İzmir, 2019. (www.tuik.gov.tr)
HGM, İl ve İlçe Yüzölçümleri (www.hgk.msb.gov.tr).

2.2.4 Tarımsal durum

2.2.4.1 Tarım arazisi mevcudu ve kullanımı

Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü 2017 verilerine göre; Bayındır ilçesindeki toplam tarım arazisi 540.000 dekadır ve bu arazi İzmir'deki tarım arazisinin %4.47'sini oluşturmaktadır (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Araştırma yöresinde arazi mevcudu (2017)

Yerleşim Birimi	Tarım Arazisi (da)	Ormanlık ve Fundalık Arazi (da)	Çayır ve Mera Arazisi (da)	Diğer Arazi (da)	Toplam Arazi (da)
Bayındır (1)	305 631	211 180	5 750	17 439	540 000
İzmir (2)	3 444 237	4 700 405	512 234	3 429 236	12 086 112
% (1/2)	8.87	4.49	1.12	0.51	4.47

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

Bayındır ilçesindeki tarım arazisinin %32.83'ünü tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı, %5.95'ini sebze alanı, %59.46'sını meyveler içecek ve baharat bitkileri alanı, %1.76'sını süs bitkileri alanı oluşturmaktadır.

Ayrıca İzmir'deki süs bitkileri alanının %34.87'sini Bayındır ilçesi oluşturmaktadır (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. Bayındır'da tarım arazilerinin kullanım durumu (da) (2017)

Yerleşim Birimi	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	Sebze Alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Süs Bitkileri Alanı	Nadas Alanı	Toplam Tarım Alanı
Bayındır (1)	100 327	18 190	181 722	5 392	0	305 631
İzmir(2)	1 417 071	386 610	1 493 976	15 462	131 118	3 444 237
% (1/2)	7.08	4.70	12.16	34.87	0	8.87

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

2.2.4.2 Bitkisel üretim

Bayındır ilçesinde yetiştirilen en önemli bitkisel ürünler; arpa, mısır, buğday, hıyar, patlıcan, domates, kabak, kiraz, zeytin ve üzümden oluşmaktadır.(Çizelge 2.4). Buna göre İzmir'deki toplam arpa üretiminin %45.23'ünü, toplam hıyar (sofralık) üretiminin %40.14'ünü, toplam silajlık mısır üretiminin %14.37'sini Bayındır ilçesi karşılamaktadır.

Çizelge 2.4. Bayındır'da bazı bitkisel ürünlerin üretim miktarı (ton) (2017)

Ürünler	Bayındır (1)	İzmir (2)	% (1/2)
Mısır (dane)	8 250	226 473	3.64
Silajlık mısır	168 851	1 175 051	14.37
Buğday	9 590	128 951	7.44
Arpa	18 000	39 794	45.23
Kabak (sakız)	2 800	8 702	32.18
Hıyar (sofralık)	8 600	21 424	40.14
Domates	13 726	199 181	6.89
Patlıcan	3 300	24 864	13.27
Kiraz	4 771	68 368	6.98
Şeftali	864	85 240	1.01
Üzüm	1 800	66 839	2.69
Zeytin	34 826	337 277	10.33

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

2.4.4.3 Hayvansal üretim

Bayındır İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2017 yılı verilerine göre, Bayındır ilçesinde toplam 83742 baş sığır, 23387 baş koyun, 6338 baş keçi, 275305 tavuk bulunmaktadır (Çizelge 2.5).

Çizelge 2.5. Bayındır ilçesinde 2017 yılı hayvan sayıları

Hayvan cinsi	Bayındır (1)	İzmir (2)	% (1/2)
Sığır	83 346	592 470	14.07
Sığır (Melez)	396	101 968	0.39
Koyun	23 387	630 157	3.71
Keçi	6 338	240 370	2.64
Tavuk	275 305	17 309 376	1.59
Arı Kovan (adet)	11 200	215 743	5.19

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

Bayındır ilçesinde 2017 yılında üretilen toplam 248792 ton süt, İzmir'deki toplam süt üretiminin %11.25'ini karşılamaktadır. Ayrıca Bayındır ilçesinde üretilen toplam 468 ton kırmızı et, İzmir'deki toplam kırmızı et üretiminin %1.31'ini, üretilen 152 ton bal İzmir'deki toplam bal üretiminin %5.36'sını karşılamaktadır (Çizelge 2.6).

Çizelge 2.6. Bayındır'da bazı hayvansal ürünlerin üretim miktarı (ton) (2017)

Ürünler	Bayındır (1)	İzmir (2)	% (1/2)
Toplam Süt Üretimi	248 792	2 210 864	11.25
Sığır Eti	468	31 562	1.48
Koyun + Kuzu Eti	-	4 240	-
Keçi + Oğlak Eti	-	37	-
Toplam Kırmızı Et Üretimi	468	35 838	1.31
Yapağı	34	793	4.29
Keçi Kılı	4	90	4.40
Bal	152	2 836	5.36
Balmumu	1	115	0.87

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

2.2.4.4 Tarımsal alet-makine mevcudu

Bayındır İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2017 yılı verilerine göre, Bayındır ilçesindeki toplam 2542 traktör, İzmir ilindeki toplam traktörün %7.30'unu oluşturmaktadır. Ayrıca Bayındır'daki toplam 2727 adet pulluk, İzmir'deki toplam pulluğun %6.44'ünü, toplam 1602 kültivatör, İzmir'deki

toplam k lt vat r n %12.97'sini, toplam 440 adet dipkazan, İzmir'deki toplam dipkazanların %32.80'ini oluşturmaktadır ( izelge 2.7).

Çizelge 2.7. Bayındır'da bazı tarım alet ve makinaları mevcudu (2017)

Alet ve Makine �eřidi	Bayındır (1)	�zmir (2)	% (1/2)
Traktör	2 542	34 815	7.30
Römork	1 850	32 409	5.71
Dipkazan	440	1 339	32.80
Gübre dağıtıcı	1 271	16 140	7.87
K�lt�vat�r	1 602	12 354	12.97
Sırt pulverizat�r�	1 910	35 935	5.32
Pulluk	2 727	45 352	6.44
Tırmık	2 953	36 136	8.17
Toprak Frezesi	157	3 731	4.21

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, Tarımsal İstatistikler-2017, İzmir, 2019.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırmanın ana materyalini oluşturan veriler, İzmir'in Bayındır ilçesinde faaliyet gösteren ve ÇKS'ye kayıtlı olan kadın üreticilerden anket yoluyla elde edilmiştir. Bunun dışında ilgili kurumların yayınladığı verilerden ve konuyla ilgili daha önce yapılan araştırmaların sonuçlarından da yararlanılmıştır.

3.2 Yöntemler

3.2.1 Veri derleme yöntemleri

Tarım ve Orman Bakanlığı Bayındır İlçe Müdürlüğü ile yapılan resmi yazışmalar sonucunda ÇKS'ye kayıtlı olan kadın üreticilerin adları, arazi büyüklükleri ve bulundukları yerleşim birimleri saptanmıştır. Alınan bilgilere göre, halen ilçeye bağlı yerleşim birimlerinde (köy, mahalle vb.) toplam 486 kadın üretici faaliyet göstermektedir (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Araştırma yöresindeki kadın üretici sayısı ve sahip oldukları arazi mevcudu

Toplam Kadın Üretici Sayısı	Toplam Arazi (da)	Ortalama Arazi (da)	Minimum Arazi (da)	Maksimum Arazi (da)
486	13 822.00	28.44	2.00	1 624.00

Veri derlemede, kadın üreticilerin örnekleme yöntemiyle bir kısmı ile görüşülmesinin uygun olacağına karar verilmiştir. Bu amaçla aşağıdaki *oransal örnek hacmi formülü* uygulanmıştır (Newbold, 1995).

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{px}^2 + p(1-p)}$$

Formülde;

n = Örnek hacmi

N = Kadın üreticilerin toplam sayısı

p = Sulanabilir arazilerde üretim yapan kadın üreticilerin oranı (0.5 alınmıştır)

σ_{px}^2 = Varyansdır.

Araştırmada %95 güven aralığı ile %10 hata payı esas alınarak yapılan hesaplama ile örnek hacmi 81 olarak saptanmıştır. Görüşülen üreticiler tesadüfi sayılar cetvelinden yararlanılarak saptanmıştır.

Verileri toplamak amacıyla hazırlanan anket formunda, kadın üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerini ve faaliyet sonuçlarını belirlemeye yönelik sorular ile girişimcilik kararlarını etkileyen faktörleri saptamaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırmada 2017 üretim dönemi esas alınmıştır.

3.2.2 Veri analiz yöntemleri

Verilerin analizinde; girişimcilik kararlarında arazi büyüklüğünün etkili bir faktör olabileceği düşüncesi ile kadın üreticilerin bu açıdan gruplandırılması planlanmıştır. Bu amaçla kadın üreticiler; 10 dekar ve daha az araziye sahip olanlar (51 üretici) ve 10 dekardan daha fazla araziye sahip olanlar (30 üretici) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Öncelikle kadın üreticilerin genel özellikleri ortaya konulmuştur. Daha sonra 2017 yılı faaliyet sonuçları analiz edilmiştir. Bu aşamada; kadın üreticilere ait sulanabilir parsellerde yetiştirilen bitkisel ürünlerden elde edilen verimler, üretici eline geçen ürün fiyatları, bu ürünler için yapılan üretim masrafları ve elde edilen net gelirler saptanmıştır.

Yıllık bitkisel ürünlerde üretim masraflarını; işgücü ve çekigücü masrafları, materyal (tohum-fide, gübre vb.) masrafları, arazi kirası, masraflar toplamının faizi (%4) ve yönetim karşılığı (%3) oluşturmaktadır. Çok yıllık ürünlerde

masraflara tesis masrafları amortisman payı da eklenmektedir (Kıral ve ark., 1999).

Kadın üreticilerin bitkisel üretimde ürün grubu seçme kararlarını etkileyen faktörlerin analizinde lojistik regresyon (logit) modellerinden yararlanılmıştır. Logit modelde bağımlı değişken kesiklidir ve tahmin edilen olasılık değerleri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Kümülatif lojistik olasılık fonksiyonuna bağlı olan logit modeli aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Gujarati, 1995).

$$P_i = F(z_i) = F(\alpha + \beta X_i) = \frac{1}{1 + e^{-(z_i)}} = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta X_i)}}$$

P_i = i' nci bireyin belirli bir seçeneği seçme olasılığı,

F = Kümülatif olasılık fonksiyonu,

$z = \alpha + \beta X_i$,

α = Sabit katsayı,

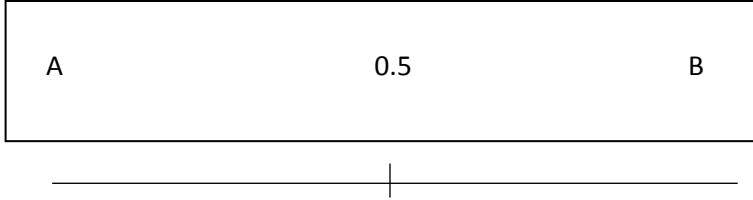
β = Her bir açıklayıcı (bağımsız) değişken için tahmin edilecek parametre,

X_i = i' nci bağımsız değişkeni ifade etmektedir.

Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili bilgi düzeylerinin, önem verdikleri faktörlerin, gelecek eğilim ve beklentilerinin değerlendirilmesinde likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeğine göre, tutum ölçeğinde yer alan ifadeler 5'li bir ölçeğe göre değerlendirilmiştir. Her sorunun yanında; Tamamen katılıyorum- Katılıyorum- Kararsızım- Katılmıyorum- Tamamen katılmıyorum biçiminde cevap ölçeği bulunmaktadır (Bilgin, 1995).

Araştırmada kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında önem verdikleri kriterler Bulanık Eşli Karşılaştırma yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu yöntem, basit eşli karşılaştırma yöntemiyle benzerlik göstermektedir. Her ikisinde de kadın üreticiler iki amacı karşılandırmaktadır. Diğer taraftan bu yöntemde, bir amacın diğerine göre tercih derecesi ortaya konulmakta ve ayrıca kadın üreticilerin iki amaç arasında kayıtsız kalmaları sağlanmaktadır (Pedrycz and Gomide, 1998; Günden ve Miran, 2007).

Bu yöntemde ayrıca sayısal büyüklük tahmin yönteminden farklı olarak, her amacın sayısal değeri karşılaştırılan amaçlar kümesine dayalıdır (Klir and Yuan, 1995; Tanaka, 1997). Kısmi üyelik, bulanık küme teorisinin merkezi bir kavramıdır. Klasik üyelik teorisinde bir küme, evrensel kümenin her bir elemanı söz konusu kümenin elemanı olması (yani 1) veya olmaması (yani 0) durumu ortaya konulduğunda iyi tanımlanmış olarak kabul edilmektedir. Kısmi üyelikte ise, bulanık küme $[0,1]$ kapalı aralığında yer almaktadır. Bu yüzden kümenin bir elemanına 0 ve 1 arasında bir değer verilmektedir. Bulanık küme teorisi belirsiz tercihlere dayanmaktadır. Bulanık kümeler, keskin olmayan sınırlara sahip bir sınıflandırmadır (Tanaka, 1997). Bulanık kümeler kavramında 0 ile 1 arasında değişen üyelik derecelerinden de söz etmek mümkündür. Üyelik derecesi klasik kümelerde, kümeye ait olup olmama durumunu gösterirken, bulanık kümelerde ise 0 ile 1 arasındaki değişimin her bir eleman için değerini ifade etmektedir (Ross, 1995; Klir and Yuan, 1995; Pedrycz and Gomide, 1998). Yöntemde birinci aşama, veri toplamadır. Veri toplama aşamasında aşağıdaki diyagram kullanılmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. A ve B Arasında Karşılaştırma Yapmak Amacıyla Kullanılan Bulanık Eşleme Yaklaşımı

A ve B amaçları, çizginin zıt taraftaki uçlarına yerleştirilmektedir. Kadın üreticilerden tercihini belirtmek üzere çizginin üzerine x işareti koyması istenmektedir. Amaçlar karşılaştırılırken; hangi amaç x işaretine daha yakın mesafede ise, onun diğerine tercih edildiği söylenebilir. B'ye göre A'nın tercih derecesi, RAB , x işaretinden A'ya olan uzaklıkla ölçülür. A'dan B'ye toplam uzaklık 1'dir.

$$\left| \begin{array}{l} \text{Eğer } RAB < 0,5 \text{ ise } B > A \\ \text{Eğer } RAB = 0,5 \text{ ise } A \approx B \\ \text{Eğer } RAB = 0,5 \text{ ise } A \approx B \end{array} \right|$$

Kesin tercihler olması durumunda $RAB=1$ veya $RAB=0$ Amaçlara ait eşli karşılaştırmaların sayısı, K , aşağıdaki gibi belirlenmektedir.

$$K = \frac{n * (n - 1)}{2}$$

Burada n , amaçların sayısını ifade etmektedir. Her bir eşli karşılaştırma için, **R_{ij} ($i \neq j$)** elde edilir. i ye göre j 'nin tercih derecesinin ölçümü de: **$R_{ji}=1-R_{ij}$** şeklinde olacaktır. İkinci aşama, bulanık tercih matrisinin oluşturulmasıdır. Veriler toplanıp, yukarıda anlatılanlar doğrultusunda işlendikten sonra kadın üreticilerin bulanık tercih matrisi oluşturulabilmektedir. Bunun için aşağıdaki ifadeden yararlanılmaktadır;

$$R = \begin{pmatrix} 0 & \text{eğer } i = j \forall i, j = 1, \dots, n \\ r_{ij} & \text{eğer } i \neq j \forall i, j = 1, \dots, n \end{pmatrix}$$

Yöntem ixj boyutlu bulanık tercih matrisi (R) ile açıklanabilir.

$$R = \begin{pmatrix} 0 & r_{12} & r_{13} & \dots & r_{1j} \\ r_{21} & 0 & r_{23} & \dots & r_{2j} \\ r_{31} & r_{32} & \dots & \dots & \dots \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ \dots & \dots & \dots & 0 & r_{1j} - 1 \\ r_{i1} & r_{i2} & \dots & \dots & r_{ij} - 1 \end{pmatrix}$$

Yöntemin üçüncü aşaması, bulanık ağırlıkların ölçülmesidir. Kadın üreticilerin tercih matrisinden her amaca ait tercihin ölçüsünü (i) hesaplamak mümkündür. Aşağıdaki formül her amacın ayrı ayrı tercih yoğunluğunu ölçmede kullanılmaktadır.

$$I_j = 1 - \left(\sum_{i=1}^n R_{ij}^2 / (n-1) \right)^2$$

Son aşama ise amaçların sıralanmasıdır. I_j değerleri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Değer 1'e ne kadar yakınsa, söz konusu amacın tercih yoğunluğu o kadar büyük olmaktadır. I_j 'ler elde edildikten sonra amaçlar en önemliden en az önemliye doğru sıralanmaktadır (Günden ve Miran, 2007).

Araştırmada sonuçlar açısından kadın üretici grupları arasında farklılık olup olmadığı istatistiksel olarak da test edilmiştir. Sayım ile elde edilen verilere ilişkin karşılaştırmalarda Khi-kare testi uygulanmıştır. Sürekli değişkenler için ise, öncelikle Kolmogorov-Simironov testi ile normal dağılım testi uygulanmış, normal dağılışı gösteren ve göstermeyen değişkenler saptanmıştır. Normal dağılışı gösteren değişkenler için t testi, normal dağılışı göstermeyen değişkenler için ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır (Özdamar, 2004).

4. BULGULAR

4.1 Kadın Üreticilerin Genel Özellikleri

4.1.1 Yaş, eğitim ve tarımsal deneyim süreleri

Kadın üreticilerin ortalama yaşı 49.91'dir. Sonuçlar işletme grupları itibari ile incelendiğinde birinci gruptaki üreticilerin daha genç yaşta oldukları görülmektedir. Kadın üreticilerin ortalama eğitim süresi 6.72 yıl olarak saptanmıştır. Kadın üreticilerin tarımsal deneyim süreleri ise ortalama 20.15 yıldır. İkinci gruptaki üreticilerin birinci grup üreticilerine kıyasla daha deneyimli oldukları görülmektedir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Kadın üreticilerin yaşı, eğitimi ve tarımsal deneyim süresi

Üretici grupları	Yaş (yıl)	Eğitim (yıl) (*)	Tarımsal Deneyim Süresi (yıl) (*)
1. grup (51 üretici)	49.41	6.67	18.45
2. grup (30 üretici)	50.77	6.80	23.03
Genel	49.91	6.72	20.15

(*) Farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

4.1.2 Nüfus özellikleri

Kadın üreticilerin ortalama aile nüfusu 3.00 kişidir. İkinci grup üreticilerde ortalama aile nüfusu daha fazladır. Nüfusun %53'ünü kadınlar, oluşturmaktadır. Ayrıca nüfusun %54'ünü 15-49 yaş aralığındaki kişiler oluşturmaktadır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Kadın üreticilerin aile nüfusunun yaş ve cinsiyet yapısı

Üretici grupları	0-6 yaş			7-14 yaş			15-49 yaş			50≤yaş			Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1. grup (51 üretici)	0.08	0.06	0.14	0.14	0.06	0.20	0.71	0.80	1.51	0.41	0.57	0.98	1.34	1.49	2.83
2. grup (30 üretici)	0.10	0.03	0.13	0.10	0.37	0.47	0.93	0.87	1.80	0.40	0.50	0.90	1.53	1.77	3.30
Genel	0.09	0.05	0.14	0.13	0.17	0.30	0.79	0.83	1.62	0.41	0.54	0.95	1.41	1.59	3.00

4.1.3 İşgücü yapısı ve kullanım durumu

Kadın üreticilerin aile işgücü potansiyeli erkek iş birimine (EİB) ve erkek iş gününe (EİG) dönüştürülmüştür (Aras, 1988). EİB ve EİG cinsinden işgücü potansiyeli Çizelge 4.3 ve Çizelge 4.4'te verilmiştir. Çizelgeler incelendiğinde, işletmelerde ortalama aile işgücü potansiyelinin EİB olarak 2.14 (Çizelge 4.3), EİG olarak ise 642 olduğu görülmektedir (Çizelge 4.4). Aile işgücü potansiyelinin %52.80'ini erkekler oluşturmaktadır. Aile işgücü potansiyelinin %65.73'ünü 15-49 yaş grubundaki nüfus meydana getirmektedir, Sonuçlar işletme grupları itibariyle incelendiğinde ise, ikinci grupta aile işgücü potansiyelinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 4.3. Kadın üreticilerde aile işgücü potansiyeli (EİB)

Üretici grupları	7-14 yaş		15-49 yaş		50+ yaş		Toplam (EİB)		
	E	K	E	K	E	K	E	K	T
1. grup (51 üretici)	0.07	0.03	0.67	0.65	0.31	0.28	1.05	0.96	2.01
2. grup (30 üretici)	0.05	0.18	0.90	0.65	0.30	0.25	1.25	1.08	2.33
Genel	0.06	0.09	0.76	0.65	0.31	0.27	1.13	1.01	2.14

Çizelge 4.4. Kadın üreticilerde aile işgücü potansiyeli (EİG)

Üretici grupları	7-14 yaş			15-49 yaş			50+ yaş			Toplam (EİG)		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1. grup (51 üretici)	21.00	9.00	30.00	201.00	195.00	396.00	93.00	84.00	177.00	315.00	288.00	603.00
2. grup (30 üretici)	15.00	54.00	69.00	270.00	195.00	465.00	90.00	75.00	165.00	375.00	324.00	699.00
Genel	19.00	26.00	45.00	227.00	195.00	422.00	92.00	81.00	173.00	339.00	303.00	642.00

4.1.4 Arazi miktarı ve kullanımı

Kadın üreticilerin arazi miktarı; mülk arazilerine, kiralanın ve ortak işletilen araziler eklenerek belirlenmiştir. Ortalama arazi miktarı 14.20 dekadır. Parsellerin ortalama büyüklüğü ise 5.79 dekadır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Kadın üreticilerde arazi miktarı ve parselasyon durumu

Arazi Miktarı	Üretici grupları		
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel
İşletme Arazisi (da)	5.13	29.63	14.20
Parsel Sayısı	1.71	3.70	2.45
Ortalama Parsel Büyüklüğü (da)	2.99	8.01	5.79

Kadın üreticilerin arazilerinin %63.17'si mülk arazilerden oluşmaktadır ve mülk arazi oranı ikinci grup üreticilerde daha yüksektir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Kadın üreticilerde arazi mülkiyet durumu

Arazi Mevcudu	Üretici grupları			
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel	%
Mülk Arazi (da)	4.60	16.40	8.97	63.17
Ortak Arazi (da)	0.17	1.63	0.71	5.00
Kira Arazi (da)	0.36	11.60	4.52	31.83
Toplam	5.13	29.63	14.20	100.00

Kadın üreticilerin arazi miktarı içinde tarla arazisi önemli bir pay almakta, daha sonra meyve arazisi gelmektedir Toplam arazi içinde tarla arazisinin oranı ikinci grup üreticilerde daha yüksektir. (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Kadın üreticilerde arazinin nevilere göre dağılımı

Arazi Nev'i	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	da	%	da	%	da	%
Tarla Arazisi	2.20	42.88	15.43	52.08	7.10	50.00
Sebze Arazisi	0.43	7.41	3.37	11.37	1.52	10.71
Meyve Arazisi	1.56	31.38	10.83	36.56	4.99	35.19
Bağ Arazisi	0.12	2.34	-	-	0.05	0.52
Boş Arazi	0.82	15.98	-	-	0.54	3.57
Toplam	5.13	100.00	29.63	100.00	14.20	100.00

Kadın üreticiler çoğunlukla zeytin, mısır, silajlık mısır, buğday, arpa, domates, patlıcan, kiraz, üzüm ve şeftali üretimi yapmaktadır. (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Kadın üreticilerin arazilerinin bitkisel ürünler itibariyle dağılımı (da)

Bitkisel Ürünler	Üretici grupları		
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel
Arpa	0.24	3.36	1.40
Buğday	0.86	4.40	2.17
Domates (Sofralık)	0.24	2.07	0.92
Mısır (Dane)	0.36	2.38	1.11
Mısır (Silajlık)	0.74	5.29	2.42
Patlıcan	0.19	1.30	0.60
Kiraz	0.18	0.76	0.39
Şeftali	0.33	0.86	0.53
Zeytin (Yağlık)	1.05	9.21	4.07
Üzüm (Çekirdeksiz)	0.12	-	0.05
Boş Arazi	0.82	-	0.54
Toplam	5.13	29.63	14.20

4.1.5 Sermaye yapısı

Kadın üreticilerin sahip olduğu sermaye fonksiyonlarına göre tasnif edilmiştir. Ortalaması toplam aktif 362568.27 TL'dir ve %88.64'ünü arazi varlığı oluşturmaktadır. Aktifi içinde toprak varlığın (%49.94), bina varlığı (%27.48) ve alet makine varlığı (%8.31) en yüksek payı almaktadır. Pasif içinde öz sermaye payı %82.30'dur. Öz sermaye oranı birinci grup işletmelerde daha yüksektir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Kadın üreticilerde sermaye kompozisyonu

Sermaye Unsurları	Üretici grupları			
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel	%
Toprak Varlığı	78 400.00	476 200.00	181 050.00	49.94
Toprak Islahı Varlığı	18 039.22	31 666.67	23 086.42	6.36
Bina Varlığı	51 960.78	180 666.67	99 629.63	27.48
Bitki Varlığı ve Tarla Demirbaşı	5 845.59	34 596.77	17 603.24	4.86
Arazi Varlığı Toplamı (1)	154 245.59	723 130.11	321 369.29	88.64
Hayvan Varlığı	2 352.94	4 166.67	4 803.92	1.32
Alet-Makine Varlığı	17 058.82	52 333.33	30 123.46	8.31
Malzeme ve Mühimmat Varlığı	2 392.16	5 500.00	3 543.21	0.98
Kasa Mevcudu ve Alacaklar	1 294.12	5 166.67	2 728.39	0.75
İşletme Varlığı (2)	23 098.04	67 166.67	41 198.98	11.36
AKTİF TOPLAMI (1+2)	177 343.63	790 296.78	362 568.27	100.00
Borçlar	5 294.12	8 733.33	6 567.90	1.81
Kira ve Ortakçılıkla Tutulan Arazi Değeri	4 680.00	145 000.00	57 630.00	15.89
Öz Sermaye	167 369.51	636 563.45	298 370.37	82.30
PASİF TOPLAMI	177 343.63	790 296.78	362 568.27	100.00

4.1.6 Kooperatife ortaklık durumu

Kadın üreticilerden 43'ü en az bir tarımsal kooperatife ortaktır. Tarım kredi kooperatifine ortaklık düzeyi daha yüksektir (Çizelge 4.10)

Çizelge 4.10. İncelenen işletmelerde üreticilerin kooperatife ortaklık durumu

Kooperatifler	Üretici Sayısı		
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel
Kooperatif Ortağı Olmayanlar	26	12	38
Kooperatif Ortağı Olanlar (*)	25	18	43
Tarım Kredi Kooperatifi	11	13	24
Tarım Satış Kooperatifi	7	4	11
Sulama Kooperatifi	3	1	4
Çiçek Kooperatifi	4	-	4

(*) Farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

4.2 Kadın Üreticilerin Tarımsal Faaliyetlerinin Ekonomik Analizi

Bu kısımda kadın üreticilerin 2017 yılına ait bitkisel üretim faaliyetleri incelenmiştir.

4.2.1 Üretilen bitkisel ürünler ve verim özellikleri

Kadın üreticilerin bitkisel ürünlerde elde ettikleri verimler Çizelge 4.11'de görülmektedir.

Çizelge 4.11.Bitkisel ürün verimleri

Bitkisel Ürünler		Üretim Alanı (da)		Toplam Üretim Miktarı (kg)		Dekara Üretim (kg/da)	
		1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)
Arpa	Dane	0.24	3.36	125.00	1 760.00	520.83	523.81
	Saman			85.00	1 172.00	354.17	348.21
Buğday	Dane	0.86	4.40	475.00	2 450.00	552.33	556.82
	Saman			300.00	1 581.00	348.84	359.32
Domates		0.24	2.07	1 630.00	13 950.00	6 791.67	6 739.13
Mısır (Dane)		0.36	2.38	400.00	2 630.00	1 111.11	1 105.04
Mısır (Silajlık)		0.74	5.29	4 800.00	33 950.00	6 486.49	6 417.77
Patlıcan		0.19	1.30	565.00	3 900.00	2 973.68	3 000.00
Kiraz		0.18	0.76	140.40	623.20	780.00	820.00
Şeftali		0.33	0.86	594.00	1 569.50	1 800.00	1 825.00
Zeytin		1.05	9.21	1 030.00	8 939.96	980.95	970.68
Üzüm		0.12	-	153.96	-	1 283.00	-

4.2.2 Ortalama ürün fiyatları

Kadın üreticiler ürünlerini çoğunlukla tüccar ve komisyonculara pazarlamaktadır. Ortalama ürün fiyatlarına ilişkin bilgiler Çizelge 4.12’de verilmiştir.

Çizelge 4.12. Ortalama fiyatlar

Bitkisei Ürünler		Fiyat (TL/kg)					
		Ort.		Min.		Max.	
		1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)
Arpa	Dane	1.10	1.12	0.90	1.05	1.15	1.15
	Saman	0.50	0.45	0.44	0.40	0.52	0.47
Buğday	Dane	1.05	1.00	0.95	0.94	1.10	1.13
	Saman	0.28	0.27	0.26	0.25	0.30	0.30
Domates		0.85	0.95	0.50	0.78	1.45	1.00
Mısır (Dane)		1.10	1.05	1.00	0.85	1.18	1.15
Mısır (Silajlık)		0.43	0.45	0.35	0.40	0.47	0.48
Patlıcan		1.45	1.40	1.30	1.35	2.00	1.60
Kiraz		8.20	8.00	7.80	7.50	8.30	8.25
Şeftali		2.20	2.30	1.90	2.00	2.43	2.35
Zeytin		3.50	3.20	2.00	1.80	5.00	4.70
Üzüm		2.40	-	2.10	-	2.90	-

4.2.3 Ürünlerin brüt üretim değerleri

İncelenen işletmelerde ürünlere göre elde edilen brüt üretim değerlerine ilişkin bilgiler Çizelge 4.13’de verilmiştir. Üreticilerin yetiştirdikleri ürünlerden elde ettikleri ortalama brüt üretim değeri 36891.55 TL’dir. Dekara elde edilen en fazla brüt üretim değeri, zeytin (%34.87) ve silajlık mısır (%18.86) üretimi ile sağlanmaktadır.

Çizelge 4.13. Ürünlerin sağladığı brüt değerler

Bitkisel Ürünler	Brüt Değerler (TL)			
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel	%
Arpa	180.00	2 498.60	1 038.74	2.82
Buğday	582.75	2 876.87	1 432.42	3.89
Domates	1 385.50	13 252.50	5 780.68	15.67
Mısır (Dane)	440.00	2 761.50	1 299.81	3.52
Mısır (Silajlık)	2 064.00	15 277.50	6 957.89	18.86
Patlıcan	819.25	5 460.00	2 538.05	6.88
Kiraz	1 151.28	5 025.60	2 586.21	7.01
Şeftali	1 306.80	3 609.85	2 159.78	5.85
Zeytin	3 605.00	28 607.87	12 865.32	34.87
Üzüm	369.50	-	232.65	0.63
Toplam	11 904.08	79 370.29	36 891.55	100.00

4.2.4 Ürünlerin masrafları

Kadın üreticilerin yetiştirdikleri tarla ürünlerinin üretim masraflarına ilişkin sonuçlara göre, masraflar işletme grupları ve ürünler itibarıyla incelendiğinde, her ürün grubu için dekara en yüksek masrafın ikinci grup üreticilerce yapıldığı görülmektedir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Tarla ürünlerinin toplam üretim masrafları (TL/da)

Unsurlar		Arpa		Buğday		Mısır (dane)		Mısır (silajlık)	
		1. grup	2. grup	1. grup	2. grup	1. grup	2. grup	1. grup	2. grup
		(51 üretici)	(30 üretici)	(51 üretici)	(30 üretici)	(51 üretici)	(30 üretici)	(51 üretici)	(30 üretici)
1.İşgücü ve Çekigücü Masrafları	Toprak İşleme	75.67	73.42	78.62	81.10	63.25	61.88	65.67	64.20
	Ekim/Dikim	15.85	17.25	14.25	15.52	7.90	8.35	9.40	8.95
	Gübreleme	18.00	20.00	17.74	21.25	16.76	17.62	17.35	17.80
	Çapalama/ Ara Sürme-Karık Açma	4.50	5.21	5.78	5.75	10.25	10.00	9.90	11.55
	Sulama	15.00	15.00	18.50	19.63	17.65	17.50	18.22	18.50
	İlaçlama	17.00	17.50	15.67	17.20	19.40	17.95	18.20	18.77
	Hasat	23.50	25.50	29.52	30.45	35.78	37.84	35.40	36.22
	Silaj Yapma-Taşıma	-	-	-	-	-	-	25.30	26.71
	Alt Toplam	169.52	173.88	180.08	190.90	170.99	171.14	199.44	202.70
2.Materyal Masrafları	Tohum	20.00	22.00	38.40	35.50	52.30	54.70	55.10	54.90
	Gübre	34.50	35.80	42.00	48.59	43.56	44.90	44.73	45.00
	İlaç	19.48	21.56	22.38	24.71	23.88	25.87	12.40	12.85
	Su (elektrik, mazot vb.)	25.00	25.00	31.49	30.07	37.60	37.85	34.40	33.80
	Alt Toplam	98.98	104.36	134.27	138.87	157.34	163.32	146.63	146.55
3.Toplam Masraflar (1+2)		268.50	278.24	314.35	329.77	328.33	334.46	346.07	349.25
4.Diğer Masraflar	Masraflar Toplamı Faizi (%4)	10.74	11.13	12.57	13.19	13.13	13.38	13.84	13.97
	Yönetim Karşılığı (%3)	8.06	8.35	9.43	9.89	9.85	10.03	10.38	10.48
	Arazi Kirası	215.00	210.00	220.00	215.00	230.00	228.00	230.00	228.00
	Alt Toplam	233.80	229.48	242.00	238.08	252.98	251.41	254.22	252.45
Toplam Üretim Masrafları (3+4)		502.30	507.72	556.35	567.85	581.31	585.87	600.29	601.70

Kadın üreticilerin yetiştirdikleri sebzelerin üretim masraflarına ilişkin sonuçlara göre, masraflar işletme grupları ve ürünler itibariyle, masraflar içerisinde arazi kirası ve tohum/fide masrafları en yüksek masraf unsurudur (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Sebzelerin toplam üretim masrafları (TL/da)

Unsurlar		Domates		Patlıcan	
		1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)
1.İşgücü ve Çekigücü Masrafları	Toprak İşleme	140.58	143.27	137.00	141.13
	Ekim/Dikim	35.68	35.40	40.50	41.50
	Gübreleme	30.70	29.48	35.73	33.88
	Çapalama	73.55	75.60	68.45	70.60
	Sulama	27.35	28.90	38.50	38.00
	İlaçlama	23.75	25.30	17.75	20.55
	Hasat	143.60	140.90	145.00	147.80
	Alt Toplam	475.21	478.85	482.93	493.46
2.Materyal Masrafları	Tohum/Fide	210.43	215.80	220.30	223.90
	Gübre	108.10	110.35	100.00	103.95
	İlaç	82.77	82.30	83.57	82.70
	Su (elektrik, mazot vb.)	68.40	70.55	68.00	66.40
	Alt Toplam	469.70	479.00	471.87	476.95
3.Toplam Masraflar (1+2)		944.21	957.85	954.80	970.41
4.Diğer Masraflar	Masraflar Toplamı Faizi (%4)	37.77	38.31	38.19	38.82
	Yönetim Karşılığı (%3)	28.32	28.74	28.64	29.11
	Arazi Kirası	280.00	280.00	325.00	320.00
	Alt Toplam	346.09	347.05	391.83	387.93
Toplam Üretim Masrafları (3+4)		1209.30	1304.90	1346.63	1358.34

Kadın üreticilerin yetiştirdikleri meyvelerin üretim masraflarına ilişkin sonuçlara göre, masraflar işletme grupları ve ürünler itibariyle incelendiğinde, kiraz yetiştiren üreticilerin diğer meyve ürünlerini yetiştiren üreticilere oranla dekara yaptığı üretim masrafının daha fazla olduğu görülmektedir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Meyvelerin toplam üretim masrafları (TL/da)

Unsurlar		Kiraz		Şeftali		Zeytin		Üzüm
		1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	1. grup (51 üretici)
1.İşgücü ve Çekigücü Masrafları	Toprak İşleme	89.25	90.10	90.20	91.14	14.80	15.00	83.43
	Budama	77.68	76.80	78.83	79.00	76.66	77.80	72.30
	Gübreleme	14.90	15.32	15.50	15.30	14.00	13.65	11.75
	Çapalama	19.50	18.77	13.20	14.50	16.60	16.25	18.83
	Sulama	25.78	26.45	27.00	27.75	19.90	18.95	10.20
	İlaçlama	29.60	30.45	30.00	32.00	27.55	28.60	29.05
	Hasat	180.80	185.11	118.00	125.70	157.38	165.30	96.50
	Taşıma	24.70	22.35	23.50	24.50	25.40	26.45	25.28
	Alt Toplam	462.21	465.35	396.23	409.89	352.29	362.00	347.34
2.Materyal Masrafları	Gübre	43.00	44.80	51.65	52.30	24.80	23.30	43.75
	İlaç	52.20	52.44	55.70	55.00	43.00	44.55	43.70
	Su (elektrik, mazot vb.)	55.00	56.75	61.28	60.80	28.75	30.40	31.60
	Alt Toplam	150.20	153.99	168.63	168.10	96.55	98.25	119.05
3.Toplam Masraflar (1+2)		612.41	619.34	564.86	577.99	448.84	460.25	466.39
4.Diğer Masraflar	Masraflar Toplamı Faizi (%4)	24.50	24.77	22.58	23.12	17.95	18.41	18.66
	Yönetim Karşılığı (%3)	18.37	18.58	16.95	17.34	13.47	13.81	13.99
	Çıplak Arazi Değerinin %5'i	480.00	475.00	560.00	560.00	520.00	525.00	550.00
	Tesis Masrafları Amortisman Payı	1 180.00	1 180.00	800.00	800.00	85.00	85.00	280.00
	Alt Toplam	1 702.87	1 698.35	1 399.53	1 400.46	636.42	642.22	862.65
Toplam Üretim Masrafları (3+4)		2 315.28	2 317.69	1 964.39	1 978.45	1 085.26	1 102.47	1 329.04

4.2.5 Bitkisel üretimden sağlanan net gelir

Kadın üreticiler dekara en fazla net geliri zeytin ve silajlık mısır üreterek elde etmektedir. Domates ve patlıcan diğer önemli ürünlerdir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Ürünlere göre bitkisel üretimden elde edilen net gelir (TL)

Bitkisel Ürünler	Brüt Değer (TL) (1)			Toplam Masraflar (TL) (2)			Net Gelir (TL) (1-2)		
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel
Arpa	180.00	2498.60	1038.74	120.55	1705.94	707.73	59.45	792.66	331.01
Buğday	582.75	2876.87	1432.42	478.46	2498.54	1226.64	104.29	378.33	205.78
Domates	1385.50	13252.50	5780.68	290.23	2701.14	1183.16	1095.27	10551.36	4597.52
Mısır (Dane)	440.00	2761.50	1299.81	209.27	1394.37	648.20	230.73	1367.13	651.61
Mısır (Silajlık)	2064.00	15277.50	6957.89	444.21	3182.99	1458.57	1619.79	12094.51	5499.32
Patlıcan	819.25	5460.00	2538.05	255.86	1765.84	815.11	563.39	3694.16	1722.94
Kiraz	1151.28	5025.60	2586.21	416.75	1761.44	914.54	734.53	3264.16	1671.67
Şeftali	1306.80	3609.85	2159.78	648.25	1701.47	1038.33	658.55	1908.38	1121.45
Zeytin	3605.00	28607.87	12865.32	1139.52	10153.75	4478.12	2465.48	18454.12	8387.20
Üzüm	369.50	-	232.65	159.48	-	100.41	210.02	-	132.24
Toplam	11904.08	79370.29	36891.55	4162.58	26865.48	12570.81	7741.50	52504.81	24320.74
Dekara Düşen Ortalama Net Gelir (TL)(*)	2320.48	2678.71	2598.00	811.42	906.70	885.27	1509.06	1772.01	1712.73

(*) Farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

4.2.6. Kadın üreticilerin ürün grubu seçme kararlarını etkileyen faktörlerin analizi

Kadın üreticilerin bitkisel üretimden elde ettikleri gelirin %46.51'ini meyveler oluşturmaktadır (Çizelge 4.17). Araştırmada kadın üreticilerin meyve yetiştiriciliğini seçme kararlarını etkileyen faktörlerin saptanabilmesi amacıyla, lojistik regresyon (logit) modelinden yararlanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere yönelik tanımlayıcı istatistikler Çizelge 4.18'de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Tanımlayıcı istatistikler

Bağımlı Değişken	Ölçek	Tanım	Sayı	Yüzde
Meyve yetiştiriciliği yapma durumu	Kesikli	0: Hayır 1: Evet	50 31	61,7 38,3
Açıklayıcı Değişkenler				
Yaş	Kesikli	1: 18-40 yaş arasında 2: 41-55 yaş arasında 3: 56 yaş ve üstünde	22 34 25	27,2 42,0 30,9
Eğitim	Kesikli	1: İlkokul ve altında 2: Ortaokul 3: Lise ve üstünde	53 9 19	65,4 11,1 23,5
Tarımsal deneyim	Kesikli	1: 20 yıl 2: 20 yılın üstünde	50 31	61,7 38,3
Arazi miktarı	Kesikli	1: 5 dekar 2: 5 dekarın üstünde	27 54	33,3 66,7
Parsel sayısı	Kesikli	1: 2 ve 2'nin altında 2: 2'nin üstünde	47 34	58,0 42,0
Hanedeki birey sayısı	Kesikli	1: 3 ve 3'ün altında 2: 3'ün üstünde	50 31	61,7 38,3
Traktör sahipliği	Kesikli	0: Yok 1: Var	37 44	45,7 54,3
Kooperatife ortaklık durumu	Kesikli	0: Yok 1: Var	38 43	46,9 53,1

Araştırmada kadın üreticilerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığını etkileyen faktörlere ilişkin lojistik regresyon modeli sonuçları Çizelge 4.19' da verilmektedir.

Çizelge 4.19. Lojistik Regresyon Model Sonuçları

Açıklayıcı Değişkenler		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I.for EXP(B)	
								Lower	Upper
Yaş		-,026	,516	,003	1	,959	,974	,355	2,676
Eğitim		,081	,404	,040	1	,841	1,084	,491	2,394
Tarımsal deneyim		-,055	,653	,007	1	,933	,947	,263	3,404
Arazi miktarı		1,777	,694	6,555	1	,010	5,914	1,517	23,054
Parsel sayısı		,395	,561	,494	1	,482	1,484	,494	4,458
Hanedeki birey sayısı		-,888	,575	2,383	1	,123	,411	,133	1,271
Traktör sahipliği		,776	,569	1,864	1	,172	2,174	,713	6,625
Kooperatif ortaklığı		-,518	,542	,915	1	,339	,595	,206	1,722
Constant		-3,055	2,156	2,007	1	,157	,047		
Variables in the Equation									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.		Exp(B)	
Step 0	Constant	-,478	,229	4,373	1	,037		,620	
Model Summary									
Step		-2 Log likelihood		Cox & Snell R Square			Nagelkerke R Square		
1		92,137 ^a		,176			,239		

Model DSO oranı: $(37+13) / 81 = 0,62$

Modelin uyum iyiliğini test etmek amacıyla Hosmer-Lemeshow testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre (Ki-kare: 13,196, sd:8, $p(0,105)>0,05$) model uyum iyiliği testini geçmiştir.

Modelde açıklayıcı değişkenlerin önemli olup olmadığı test edilmeden önce modelin istatistiksel olarak önemli olup olmadığı test edilmelidir. Bu aşamada aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_0 : Değişkenlerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığı üzerinde etkileri yoktur.

H_1 : En az bir değişkenin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığı üzerinde etkisi vardır.

Elde edilen sonuçlara göre modelin $p<0,05$ düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir ve H_0 hipotezi reddedilmiştir. Model tarafından doğru olarak tahmin edilen birimlerin oranını gösteren Doğru Sınıflama Oranı (DSO) %62 olarak bulunmuştur. Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında (Cox & Snell R

Square=0,176) %17,6 oranında bir ilişki vardır.

Kadın üreticilerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığını sahip oldukları arazinin miktarı pozitif yönde etkilemektedir. Arazi miktarının beş dekarın üstünde olması meyve yetiştiriciliği yapma olasılığını 5,91 kat artırmaktadır. Yaş, eğitim, tarımsal deneyim, parsel sayısı, hanedeki birey sayısı, traktöre sahip olma ve kooperatife ortak olma durumları ise meyvecilik yapma olasılığını etkilememektedir.

4.3 Kadın Üreticilerin Girişimci Özelliklerinin ve Girişimcilik Konusundaki Görüş ve Beklentilerinin Analizi

Bu kısımda, kadın üreticilerin girişimcilik ile ilgili bilgi düzeyleri, girişimcilik konusunda önem verdikleri faktörler, gelecek eğilim ve beklentileri incelenmiştir.

4.3.1 Kadın üreticilerin arazi ve öz sermaye edinim özellikleri

Araştırmada kadın üreticilere “İşletme arazilerinizi ne zaman elde ettiniz?” sorusu yöneltilmiş ve üreticiler genel itibarıyla 9.02 yıl önce cevabını vermişlerdir. Gruplar itibarıyla bakıldığında ise, ikinci gruptaki üreticilerin birinci gruptaki üreticilerden daha önce arazilerini elde ettikleri görülmektedir (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Kadın üreticilerin işletme arazilerini elde ettikleri süre

	İşletme arazilerinizi ne zaman elde ettiniz?		
	1. grup (51 üretici)	2. grup (30 üretici)	Genel
Ortalama	8.20	10.43	9.02
Minimum	1.00	1.00	1.00
Maksimum	40.00	27.00	40.00

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilere “İşletme arazilerinizi nasıl temin ettiniz?” sorusu yöneltilmiş olup, birinci ve ikinci gruptaki üreticilerin büyük çoğunluğunun kişisel tasarruf ve diğer cevabını verdiği görülmüştür. Üreticiler diğer cevabına açıklama olarak miras yoluyla edinilen arazileri örnek göstermektedirler (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Kadın üreticilerin işletme arazilerini temin etme durumları

Yanıtlar	İşletme arazilerinizi nasıl temin ettiniz?*					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Kişisel tasarruf	21	41.18	12	40.00	33	40.74
Akraba/Arkadaş Borçlanma	5	9.80	5	16.67	10	12.35
Banka Kredisi	6	11.76	6	20.00	12	14.81
Karşılıksız Destek (Hibe)	1	1.96	-	-	1	1.23
Diğer	21	41.18	13	43.33	34	41.98
TOPLAM	51		30		81	

*Bazı üreticiler birden fazla temin kaynağı belirtmişlerdir.

Araştırmada kadın üreticilere “Öz sermayenizi nasıl temin ettiniz?” sorusu yöneltilmiş olup birinci (%52.94) ve ikinci grupta (%60.0) kişisel tasarruf ile öz sermayesini oluşturanların çoğunluğu oluşturduğu saptanmıştır (Çizelge 4.22). Bunu, birinci grupta diğer (%35.29), ikinci grupta banka kredisi (%40.0) yanıtları izlemektedir.

Çizelge 4.22. Kadın üreticilerin öz sermayelerini temin etme durumları

Yanıtlar	Öz sermayenizi nasıl temin ettiniz?*					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Kişisel tasarruf	27	52.94	18	60.00	45	55.56
Akraba/Arkadaş Borçlanma	5	9.80	5	16.67	10	12.35
Banka Kredisi	8	15.69	12	40.00	20	24.69
Karşılıksız Destek (Hibe)	1	1.96	-	-	1	1.23
Diğer	18	35.29	6	20.00	24	29.63
TOPLAM	51		30		81	

*Bazı üreticiler birden fazla temin kaynağı belirtmişlerdir.

4.3.2 Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili bilgi düzeyleri ve bilgi kaynakları

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilerin girişimcilik (kendi işini kurma) konusundaki bilgi düzeyleri incelenmiş olup, her iki gruptaki üreticilerin kendilerini girişimcilik konusunda bilgili gördüğü saptanmıştır. (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23. Kadın üreticilerin girişimcilik konusunda bilgi düzeyleri

Bilgi düzeyleri (*)	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Çok bilgili	8	15.69	1	3.33	9	11.11
Bilgili	30	58.82	20	66.67	50	61.73
Kararsız	1	1.96	2	6.67	3	3.70
Az bilgili	8	15.69	5	16.66	13	16.05
Hiç bilgisi yok	4	7.84	2	6.67	6	7.41
TOPLAM	51	100.00	30	100.00	81	100.00

(*) Farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

Araştırma yöresindeki kadın üreticilerin girişimcilik üzerine herhangi bir eğitim alıp almadıkları belirlenmeye çalışılmış ve ikinci grupta yer alan üreticilerin tamamının, birinci gruptaki üreticilerin ise %96.08'inin girişimcilik eğitimi almadıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. Kadın üreticilerin girişimcilik eğitimi alma durumları

Yanıtlar	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Evet	2	3.92	-	-	2	2.47
Hayır	49	96.08	30	100.00	79	97.53
TOPLAM	51	100.00	30	100.00	81	100.00

Araştırmada kadın üreticilerin girişimcilik ile ilgili bilgi kaynakları incelenmiştir. Üreticilerin bilgi kaynakları arasında genel itibariyle en fazla sosyal çevreden etkilendiği görülmektedir. İkinci gruptaki üreticilerin bilgi kaynağı olarak sosyal çevreden etkilenme oranı %66.67 iken bu oranın birinci grupta %60.78 olduğu görülmektedir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25. Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili bilgi kaynakları

Bilgi kaynakları	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
TV/İnternet	27	52.95	16	53.33	43	53.09
Dergi/Gazete	2	3.92	1	3.33	3	3.70
Eğitim/Toplantı	3	5.88	2	6.67	5	6.17
Sosyal Çevre	31	60.78	20	66.67	51	62.96
Diğer	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	51		30		81	

*Bazı üreticiler birden fazla bilgi kaynağı belirtmiştir.

4.3.3 Kadın üreticilerin aile girişimcilik durumları

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilere, ailelerinde kendilerinden başka girişimci olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Birinci gruptaki üreticilerin bu soruya %54.10 oranında ‘hayır’ cevabını verdiği, ikinci gruptaki üreticilerin ise %53.30 oranında ‘evet’ cevabı verdiği görülmektedir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Kadın üreticilerin ailelerindeki girişimcilik durumu

Yanıtlar*	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Evet	23	45.10	16	53.33	39	48.15
Hayır	28	54.90	14	46.67	42	51.85
TOPLAM	51	100.00	30	100.00	81	100.00

(*) Farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

Araştırma yöresindeki kadın üreticilerin ailelerindeki girişimci olma durumlarına göre, evet diyenlerin içerisinde kendisinden başka ailede kimin girişimci olduğu sorusu yöneltildiğinde, birinci gruptaki üreticilerden ‘diğer’ (%47.83) yanıtı, ikinci gruptaki üreticilerden ise ‘eş’ (%75.00) yanıtı alınmıştır (Çizelge 4.27). Birinci gruptaki üreticilerin ‘diğer’ yanıtına istinaden, genellikle çocuklarının girişimcilik yaptıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.27. Kadın üreticilerin ailelerindeki girişimci kimlikleri

Yanıtlar	Üretici grupları					
	1. grup (23 üretici)		2. grup (16 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Anne	-	-	-	-	-	-
Baba	4	17.39	-	-	4	10.26
Eş	9	39.13	12	75.00	21	53.85
Kardeş	3	13.04	2	12.50	5	12.82
Diğer	11	47.03	2	12.50	13	33.33
TOPLAM	23		16		39	

*Bazı üreticiler birden fazla girişimci kimliği belirtmiştir.

4.3.4 Kadın üreticilerin üretim kararlarında yararlandıkları kaynaklar

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilerin yetiştirdikleri ürünlere nasıl karar verdikleri incelendiğinde; birinci gruptaki üreticilerin %86.27'sinin, ikinci gruptaki üreticilerin ise %90.00'nin kendi bilgi ve tecrübelerinden yararlandığı görülmüştür. İkinci gruptaki üreticilerin birinci grup üreticilere kıyasla interneti daha aktif (%20.00) kullandıkları saptanmıştır (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Kadın üreticilerin yetiştirdikleri ürünlere karar verme kaynakları

Kaynaklar	Üretici grupları					
	1. grup (51 üretici)		2. grup (30 üretici)		Genel	
	n	%	n	%	n	%
Kendi bilgi ve tecrübelerim	44	86.27	27	90.00	71	87.65
Tarım İl/İlçe Müd. Zir. Müh./Teknik elemanlar	9	17.65	12	40.00	21	25.93
Diğer üreticilerin tavsiyeleri	6	11.76	5	16.67	11	13.58
Yazılı kaynaklar	-	-	1	3.33	1	1.23
Radyo/TV	1	1.96	1	3.33	2	2.47
İnternet	10	19.61	6	20.00	16	19.75
Devlet destekleri	3	5.88	2	6.67	5	6.17
Diğer	1	1.96	1	3.33	2	2.47
TOPLAM	51		30		81	

*Bazı üreticiler birden fazla girişimci kimliği belirtmiştir.

4.3.5 Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında önem verdikleri faktörler

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilerin girişimcilik kararı alırken önem verdikleri faktörlerin ne derecede etkili olduğu sorulmuştur. Birinci gruptaki üreticilerin en fazla önem verdikleri faktörler ‘Bağımsız çalışma arzusu’ (4.80), ‘Başarı tutkusu’ (4.78), ‘Hane halkı gelirine katkı sağlama isteği’ (4.76), ‘Kendini ispat etme isteği’ (4.73), ‘Eş, anne, baba gibi yakın çevrenin girişimciliği desteklemesi’ (4.71) dir (Çizelge 4.29). Aynı ifadelerle ikinci gruptaki üreticilerin katılma düzeyi incelendiğinde ise, ‘Hane halkı gelirine katkı sağlama isteği’ (4.73), ‘Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme’ (4.70), ‘Bağımsız çalışma arzusu’ ile ‘Başka seçeneğinin olmaması’ (4.63) ifadeleri en fazla katıldıkları hususlardır (Çizelge 4.30). Sonuçlar üretici geneli açısından incelendiğinde ise, ‘Hane halkı gelirine katkı sağlama isteği’ (4.75), ‘Bağımsız çalışma arzusu’ (4.70), ‘Başarı tutkusu’ (4.69) ve ‘Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme’ (4.69) ifadeleri önem verdikleri ifadeler olduğu görülmektedir. Üretici genelinin en az önem verdiği ifadenin ‘Ücretsiz girişimcilik eğitimlerini veriliyor olması’ (4.12) olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.29. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerle verdikleri önem düzeyi

İfadeler	Çok etkili (5)		Orduka etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Hane halkı gelirine katkı sağlama	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
Bağımsız çalışma arzusu	41	80.39	10	19.61	-	-	-	-	-	-	4.80
Başarı tutkusu	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme	36	70.59	14	27.45	1	1.96	-	-	-	-	4.69
Kendini ispat etme isteği	38	74.51	12	23.53	1	1.96	-	-	-	-	4.73
Eş, anne, baba gibi yakın çevrenin girişimciliği desteklemesi	39	76.47	9	-	3	5.88	-	-	-	-	4.71
Başka seçeneğinin olmaması	35	68.63	11	21.57	4	7.84	1	1.96	-	-	4.57
Ekonomik özgürlüğe sahip olma	35	68.63	11	21.57	4	7.84	1	1.96	-	-	4.57
Yeterli sermayenin mevcut olması	33	64.71	11	21.57	4	7.84	1	1.96	2	3.92	4.41
Girişimcilere hibe (geri ödemesiz) desteklerin veriliyor olması	36	70.59	5	9.80	1	1.96	8	15.69	1	1.96	4.31
Daha önce çalışma deneyiminin	32	62.75	11	21.57	4	7.84	3	5.88	1	1.96	4.37
Ücretsiz girişimcilik eğitimlerinin veriliyor olması	33	64.71	6	11.76	1	1.96	8	15.69	3	5.88	4.14

Çizelge 4.30. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerle verdikleri önem düzeyi

İfadeler	Çok etkili (5)		Oldukça etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Hane halkı gelirin katkı sağlama isteği	22	73.33	8	26.67	-	-	-	-	-	-	4.73
Bağımsız çalışma arzusu	19	63.33	11	36.67	-	-	-	-	-	-	4.63
Başarı tutkusu	17	56.67	12	40.00	1	3.33	-	-	-	-	4.53
Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme	21	70.00	9	30.00	-	-	-	-	-	-	4.70
Kendini ispat etme isteği	17	56.66	11	36.67	2	6.67	-	-	-	-	4.50
Eş, anne, baba gibi yakın çevrenin girişimciliği desteklemesi	16	53.33	13	43.33	1	3.33	-	-	-	-	4.50
Başka seçeneğinin olmaması	21	70.00	7	23.33	2	6.67	-	-	-	-	4.63
Ekonomik özgürlüğe sahip olma isteği	20	66.67	7	23.33	2	6.67	1	3.33	-	-	4.53
Yeterli sermayenin mevcut olması	16	53.33	12	40.00	1	1.33	1	3.33	-	-	4.43
Girişimcilere hibe (geri ödemesiz) desteklerin veriliyor olması	20	66.67	5	16.67	1	3.33	3	10.00	1	3.33	4.33
Daha önce çalışma deneyiminin olması	15	50.00	9	30.00	3	10.00	3	10.00	-	-	4.20
Ücretsiz girişimcilik eğitimlerinin veriliyor olması	17	56.67	7	23.33	1	3.33	2	6.67	3	10.00	4.10

Çizelge 4.31. Kadın üretici genelinin girişim kararı almalarıyla ilgili ifadelerle verdikleri önem düzeyi

İfadeler	Çok etkili (5)		Oldukça etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Hane halkı gelirin katkı sağlama isteği	61	75.31	20	24.69	-	-	-	-	-	-	4.75
Bağımsız çalışma arzusu	60	74.07	21	25.93	-	-	-	-	-	-	4.74
Başarı tutkusu	57	70.37	23	28.40	1	1.23	-	-	-	-	4.69
Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme	57	70.37	23	28.40	1	1.23	-	-	-	-	4.69
Kendini ispat etme isteği	55	67.90	23	28.40	3	3.70	-	-	-	-	4.64
Eş, anne, baba gibi yakın çevrenin girişimciliği desteklemesi	55	67.90	22	27.16	4	4.94	-	-	-	-	4.63
Başka seçeneğinin olmaması	56	69.14	18	22.22	6	7.41	1	1.23	-	-	4.59
Ekonomik özgürlüğe sahip olma isteği	55	67.90	18	22.22	6	7.41	2	2.47	-	-	4.56
Yeterli sermayenin mevcut olması	49	60.49	23	28.40	5	6.17	2	2.47	2	2.47	4.42
Girişimcilere hibe (geri ödemesiz) desteklerin veriliyor olması	56	69.14	10	12.35	2	2.47	11	13.58	2	2.47	4.32
Daha önce çalışma deneyiminin olması	47	58.02	20	24.69	7	8.64	6	7.41	1	1.23	4.31
Ücretsiz girişimcilik eğitimlerinin veriliyor olması	50	61.73	13	16.04	2	2.47	10	12.35	6	7.41	4.12

4.3.6 Kadın üreticilerin girişimcilikte karşılaştığı zorluklar

Araştırma yöresindeki üreticilere girişimci olurken karşılaştıkları zorluklar sorulmuş ve birinci gruptaki üreticilerin en fazla karşılaştıkları zorluklar olarak ‘Toplumun kadın girişimcilere olumsuz bakışı’ (4.67), ‘Pazarda tanınmış olmamak’ (4.63) ve ‘Toplumun ataerkil yapısı’ (4.63) yanıtları alınmıştır (Çizelge 4.32). Diğer yandan ikinci gruptaki üreticilerin girişimci olma yolunda en fazla karşılaştığı zorluklar arasında ‘Cinsiyet ayrımcılığı’ (4.57) ve ‘Toplumun kadın girişimcilere olumsuz bakışı’ (4.53) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.33). İkinci gruptaki üreticilerin verdikleri yanıtların üretici geneli ile benzerlik taşıdığı görülmüş olup aynı ifadelerle katılma durumları ‘Cinsiyet ayrımcılığı’ (4.62) ve ‘Toplumun kadın girişimcilere olumsuz bakışı’ (4.62) dır (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.32. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar

Zorluklar	Çok etkili (5)		Oldukça etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sermaye temininde yaşanan zorluklar	31	60.79	17	33.33	3	5.88	-	-	-	-	4.55
Deneyim eksikliği	31	60.79	18	35.29	1	1.96	1	1.96	-	-	4.55
Bilgi eksikliği	31	60.79	20	39.22	-	-	-	-	-	-	4.61
Pazarda tanınmış olmamak	32	62.75	19	37.25	-	-	-	-	-	-	4.63
Toplumun ataerkil yapısı	32	62.75	19	37.25	-	-	-	-	-	-	4.63
Toplumun kadın girişimcilere olumsuz bakışı	34	66.67	17	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Cinsiyet ayrımcılığı	33	64.71	18	35.29	-	-	-	-	-	-	4.57
Fiziksel yorgunluk	30	58.82	19	37.25	-	-	2	3.92	-	-	4.51
Kadın girişimcilere olan güvensizlik	31	60.78	20	39.22	--	-	-	-	-	-	4.61
Zaman darlığı	31	60.78	19	37.25	-	-	-	-	1	1.96	4.55

Çizelge 4.33. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar

Zorluklar	Çok etkili (5)		Oldukça etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sermaye temininde yaşanan zorluklar	17	56.67	11	36.67	2	6.67	-	-	-	-	4.50
Deneyim eksikliği	14	46.67	11	36.67	4	13.33	1	3.33	-	-	4.27
Bilgi eksikliği	15	50.00	11	36.67	4	13.33	-	-	-	-	4.37
Pazarda tanınmış olmamak	15	50.00	14	46.67	1	3.33	-	-	-	-	4.47
Toplumsal ataerkillik yapısı	18	60.00	10	33.33	1	3.33	-	-	1	3.33	4.47
Toplumsal kadın girişimcilere olumsuz bakışı	19	63.33	10	33.33	-	-	-	-	1	3.33	4.53
Cinsiyet ayrımcılığı	20	66.67	9	30.00	-	-	-	-	1	3.33	4.57
Fiziksel yorgunluk	18	60.00	8	26.67	3	10.00	1	3.33	-	-	4.43
Kadın girişimcilere olan güvensizlik	17	56.67	12	40.00	-	-	-	-	1	3.33	4.47
Zaman darlığı	14	46.67	11	36.67	1	3.33	3	10.00	1	3.33	4.13

Çizelge 4.34. Kadın üretici genelinin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar

Zorluklar	Çok etkili (5)		Oldukça etkili (4)		Orta düzeyde etkili (3)		Biraz etkili (2)		Etkisiz (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sermaye temininde yaşanan zorluklar	48	59.26	28	34.57	5	6.17	-	-	-	-	4.53
Deneyim eksikliği	45	55.56	29	35.80	5	6.17	2	2.47	-	-	4.44
Bilgi eksikliği	46	56.79	31	38.27	4	4.94	-	-	-	-	4.52
Pazarda tanınmış olmamak	47	58.02	33	40.74	1	1.23	-	-	-	-	4.57
Toplumsal ataerkillik yapısı	50	61.73	29	35.80	1	1.23	-	-	1	1.23	4.57
Toplumsal kadın girişimcilere olumsuz bakışı	53	65.43	27	33.33	-	-	-	-	1	1.23	4.62
Cinsiyet ayrımcılığı	53	65.43	27	33.33	-	-	-	-	1	1.23	4.62
Fiziksel yorgunluk	48	59.26	27	33.33	3	3.70	3	3.70	-	-	4.48
Kadın girişimcilere olan güvensizlik	48	59.26	32	39.51	-	-	-	-	1	1.23	4.56
Zaman darlığı	45	55.56	30	37.04	1	1.23	3	3.70	2	2.47	4.40

4.3.7 Kadın üreticilere göre girişimciliğin avantajları

Araştırmada kadın üreticilere, girişimci olmanın sağladığı avantajlara ne derecede katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Birinci gruptaki kadın üreticilerin en fazla ‘Girişimcilik kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar’ (4.82), ‘Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır’ (4.82) ve ‘Girişimcilik, kadınların

diğer kadınlara rol model (örnek) olmasını sağlar' (4.80) ifadelerine katıldıkları görülmektedir (Çizelge 4.35). Aynı ifadelere ikinci gruptaki üreticilerin katılma düzeyleri incelendiğinde ise, 'Girişimcilik kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar' (4.53), 'Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır' (4.53) ve 'Girişimcilik, kadınların diğer kadınlara rol model (örnek) olmasını sağlar' (4.53) şeklinde katıldıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4.36). Üretici geneli açısından incelendiğinde ise aynı ifadelere ek olarak, 'Girişimcilik kadınlara maddi özgürlük sağlar (4.69), 'Girişimcilik kadınlara başarıma duygusu sağlar' (4.68) ve 'Girişimcilik kadınlara sosyal statü sağlar' (4.68) ifadelerinin alındığı saptanmıştır. Üretici genelinin 'Girişimciliğin kadınlara sağlayacağı herhangi bir avantajı yoktur' (1.48) ifadesine katılmadıkları görülmektedir (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.35. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri

Avantajlar	Kesinlikle katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik kadınlara başarıma duygusu sağlar.	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Girişimcilik kadınlara maddi özgürlük sağlar.	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Girişimcilik kadınlara sosyal statü sağlar.	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
Girişimcilik kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar.	42	82.35	9	17.65	-	-	-	-	-	-	4.82
Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır.	42	82.35	9	17.65	-	-	-	-	-	-	4.82
Girişimcilik kadınların aile içinde daha fazla söz sahibi olmasını sağlar.	40	78.43	10	19.61	1	1.96	-	-	-	-	4.76
Girişimcilik kadınların kişisel gelişimine katkı sağlar.	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Girişimcilik, kadınların diğer kadınlara rol model (örnek) olmasını sağlar.	41	80.39	10	19.61	-	-	-	-	-	-	4.80
Girişimciliğin kadınlara sağlayacağı herhangi bir avantajı yoktur.	2	3.92	2	3.92	1	1.96	11	21.57	35	68.63	1.53

Çizelge 4.36. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri

Avantajlar	Kesinlikle katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik kadınlara başarıma duygusu sağlar.	15	50.00	15	50	-	-	-	-	-	-	4.50
Girişimcilik kadınlara maddi özgürlük sağlar.	16	53.33	14	46.67	-	-	-	-	-	-	4.53
Girişimcilik kadınlara sosyal statü sağlar.	16	53.33	14	46.67	-	-	-	-	-	-	4.53
Girişimcilik kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar.	16	53.33	14	46.67	-	-	-	-	-	-	4.53
Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır.	16	53.33	14	46.67	-	-	-	-	-	-	4.53
Girişimcilik kadınların aile içinde daha fazla söz sahibi olmasını sağlar.	15	50.00	14	46.67	1	3.33	-	-	-	-	4.47
Girişimcilik kadınların kişisel gelişimine katkı sağlar.	15	50.00	15	50.00	-	-	-	-	-	-	4.50
Girişimcilik, kadınların diğer kadınlara rol model (örnek) olmasını sağlar.	16	53.33	14	46.67	-	-	-	-	-	-	4.53
Girişimciliğin kadınlara sağlayacağı herhangi bir avantajı yoktur.	1	3.33	-	-	-	-	8	26.67	21	70.00	1.40

Çizelge 4.37. Kadın üretici genelinin girişimciliğin sağladığı avantajlara katılma düzeyleri

Avantajlar	Kesinlikle katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik kadınlara başarma duygusu sağlar.	55	67.90	26	32.10	-	-	-	-	-	-	4.68
Girişimcilik kadınlara maddi özgürlük sağlar.	56	69.14	25	30.86	-	-	-	-	-	-	4.69
Girişimcilik kadınlara sosyal statü sağlar.	55	67.90	26	32.10	-	-	-	-	-	-	4.68
Girişimcilik kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar.	58	71.60	23	28.40	-	-	-	-	-	-	4.72
Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır.	58	71.60	23	28.40	-	-	-	-	-	-	4.72
Girişimcilik kadınların aile içinde daha fazla söz sahibi olmasını sağlar.	55	67.90	24	29.63	2	2.47	-	-	-	-	3.47
Girişimcilik kadınların kişisel gelişimine katkı sağlar.	55	67.90	26	32.10	-	-	-	-	-	-	4.68
Girişimcilik, kadınların diğer kadınlara rol model (örnek) olmasını sağlar.	57	70.37	24	29.63	-	-	-	-	-	-	4.70
Girişimciliğin kadınlara sağlayacağı herhangi bir avantajı yoktur.	3	3.70	2	2.47	1	1.23	19	23.46	56	69.14	1.48

4.3.8 Kadın üreticilere göre girişimcilikte önemli özellikler

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilere, kadın girişimcilerin sahip olması gerektiği kişilik özelliklerinin bulunduğu çizelgedeki ifadeler ne derecede önem verdikleri sorulmuştur. Her iki gruptaki üreticilerin önem verdikleri kişilik özelliklerinin benzerlik taşıdığı görülmektedir. Birinci gruptaki üreticilerin en fazla katıldıkları ifadeler ‘Disiplinli’ (4.84), ‘İletişim becerisi yüksek’ (4.84), ‘Yenilikçi’ (4.82) ve ‘Çalışkan’ (4.82) gibi kişilik özellikleridir (Çizelge 4.38). Aynı ifadeler ikinci gruptaki üreticilerin yaklaşımı incelendiğinde ise, ‘Çalışkan’ (4.83), ‘Disiplinli’ (4.80), ‘Yenilikçi’ (4.80) ifadelerinin yanı sıra ‘Risk

üstlenebilen' (4.80) ifadesine de katıldıkları görülmektedir (Çizelge 4.39). Üretici geneli açısından sonuçlar incelendiğinde ise, 'Disiplinli' (4.83) ve 'Çalışkan' (4.83) gibi kişilik özelliklerinin kadın üreticilerin önem verdikleri ifadeler arasında yer aldığı belirlenmiştir (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.38. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler

Kişisel özellikler	Çok önemli (5)		Oldukça önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Risk üstlenebilen	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Özgüveni yüksek	38	74.51	13	25.49	-	-	-	-	-	-	4.75
Liderlik özelliği	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
Çalışkan	42	82.35	9	17.65	-	-	-	-	-	-	4.82
Eğitimli	41	80.39	9	17.65	1	1.96	-	-	-	-	4.78
Deneyimli	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
İletişim becerisi	43	84.31	8	15.69	-	-	-	-	-	-	4.84
Yenilikçi	43	84.31	7	13.73	1	1.96	-	-	-	-	4.82
Disiplinli	43	84.31	8	15.69	-	-	-	-	-	-	4.84

Çizelge 4.39. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler

Kişisel özellikler	Çok önemli (5)		Oldukça önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Risk üstlenebilen	24	80.00	6	20.00	-	-	-	-	-	-	4.80
Özgüveni yüksek	23	76.67	7	23.33	-	-	-	-	-	-	4.77
Liderlik özelliği	23	76.67	7	23.33	-	-	-	-	-	-	4.77
Çalışkan	25	83.33	5	16.67	-	-	-	-	-	-	4.83
Eğitimli	23	76.67	7	23.33	-	-	-	-	-	-	4.77
Deneyimli	23	76.67	6	20.00	1	3.33	-	-	-	-	4.73
İletişim becerisi	23	76.67	7	23.33	-	-	-	-	-	-	4.77
Yenilikçi	24	80.00	6	20.00	-	-	-	-	-	-	4.80
Disiplinli	24	80.00	6	20.00	-	-	-	-	-	-	4.80

Çizelge 4.40. Kadın üretici genelinin girişimcilerde olması gerektiğini düşündükleri kişisel özellikler

Kişisel özellikler	Çok önemli (5)		Orduka önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Risk üstlenebilen	64	79.01	17	20.99	-	-	-	-	-	-	4.79
Özgüveni yüksek	61	75.31	20	24.69	-	-	-	-	-	-	4.75
Liderlik özelliğı	62	76.54	19	23.46	-	-	-	-	-	-	4.77
Çalışkan	67	82.72	14	17.28	-	-	-	-	-	-	4.83
Eğitimli	64	79.01	16	19.75	1	1.23	-	-	-	-	4.78
Deneyimli	63	77.78	17	20.99	1	1.23	-	-	-	-	4.77
İletişim becerisi	66	81.48	15	18.52	-	-	-	-	-	-	4.81
Yenilikçi	67	82.72	13	16.05	1	1.23	-	-	-	-	4.81
Disiplinli	67	82.72	14	17.28	-	-	-	-	-	-	4.83

4.3.9 Kadın üreticilere göre girişimci olmayı etkileyen faktörler

Araştırma kapsamındaki kadın üreticilerin girişimci olmasını etkileyebilecek faktörler sunulmuş ve bu ifadeler ne derecede katıldıkları belirmeye çalışılmıştır. Birinci gruptaki üreticilerin en fazla ‘Eğitim düzeyim daha yüksek olsa girişimci olma isteğim artar’ (4.69) ve ‘Yakın çevremde girişimci rol modeller (örnek) varsa girişimci olma isteğim artar’ (4.67) ifadelerine katıldıkları saptanmıştır. ‘Girişimci olmak yerine bir işletmede maaşlı çalışmayı tercih ederim’ (1.96) ifadesi ise en az katıldıkları husus olarak görölmektedir (Çizelge 4.41). İkinci gruptaki üreticilerin en fazla katıldığı husus ise ‘Sürekli ücretsiz danışmanlık alabileceğim bir kurum olursa girişimci olma isteğim artar’ (4.80) ifadesi olmuştur (Çizelge 4.42). Bunların yanında, genel itibari ile üreticilerin girişimci olmasını etkileyecek faktörler arasında, ‘Yeterli hibe desteğı alabilirsem girişimci olma isteğim artar’ (4.79) ifadesine katıldıkları da tespit edilmiştir (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.41. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri

Faktörler	Kesinlikle katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Ailem izin vermezse girişimci olmak istemem.	5	9.80	14	27.45	3	5.88	12	23.53	17	33.33	2.57
Aile gelirim yeterli olursa girişimci olmak istemem.	3	5.88	10	19.61	2	3.92	18	35.29	18	35.29	2.25
Girişimci olmak yerine bir işletmede maaşlı çalışmayı tercih ederim.	4	7.84	2	3.92	2	3.92	23	45.10	20	39.22	1.96
Aileme yeterince zaman ayıramayacaksam girişimci olmak istemem.	5	9.80	21	41.18	3	5.88	10	19.61	12	23.53	2.94
Yeterli hibe desteği alabilirsem girişimci olma isteğim artar.	43	84.31	8	15.69	-	-	-	-	-	-	4.84
Toplumdan olumsuz tepki alırsam girişimcilikten vazgeçerim.	7	13.73	6	11.76	-	-	24	47.06	14	27.45	2.37
Yeni bir alan yerine bildiğim bir alanda girişimci olmayı tercih ederim.	24	47.06	22	43.14	3	5.88	1	1.96	1	1.96	4.31
Yakın çevremde girişimci rol modeller varsa girişimci olma isteğim artar.	34	66.67	17	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Eğitim düzeyim daha yüksek olsa girişimci olma isteğim artar.	36	70.59	14	27.45	1	1.96	-	-	-	-	4.69
Sürekli ücretsiz danışmanlık alabileceğim bir kurum olursa girişimci olma isteğim artar.	36	70.59	15	29.41	-	-	-	-	-	-	4.71

Çizelge 4.42. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişim olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri

Faktörler	Kesinlikle Katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Ailem izin vermezse girişimci olmak istemem.	3	10.00	3	10.00	2	6.67	9	30.00	13	43.33	2.13
Aile gelirim yeterli olursa girişimci olmak istemem.	3	10.00	4	13.33	1	3.33	9	30.00	13	43.33	2.17
Girişimci olmak yerine bir işletmede maaşlı çalışmayı tercih ederim.	1	3.33	1	3.33	-	-	10	33.33	18	60.00	1.57
Aileme yeterince zaman ayıramayacaksam girişimci olmak istemem.	5	16.67	6	20.00	3	10.00	7	23.33	9	30.00	2.37
Yeterli hibe desteği alabilirsem girişimci olma isteğim artar.	24	80.00	5	16.67	-	-	-	-	1	3.33	4.70
Toplumdan olumsuz tepki alırsam girişimcilikten vazgeçerim.	3	10.00	2	6.67	1	3.33	14	46.67	10	33.33	2.13
Yeni bir alan yerine bildiğim bir alanda girişimci olmayı tercih ederim.	13	43.33	12	40.00	2	6.67	2	6.67	1	3.33	4.13
Yakın çevremde girişimci rol modeller varsa girişimci olma isteğim artar.	19	63.33	10	33.33	1	3.33	-	-	-	-	4.60
Eğitim düzeyim daha yüksek olsa girişimci olma isteğim artar.	20	66.67	7	23.33	1	3.33	2	6.67	-	-	4.50
Sürekli ücretsiz danışmanlık alabileceğim bir kurum olursa girişimci olma isteğim artar.	24	80.00	6	20.00	-	-	-	-	-	-	4.80

Çizelge 4.43. Kadın üretici genelinin girişimci olmayı etkileyen faktörlere katılma düzeyleri

Faktörler	Kesinlikle katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Ailem izin vermezse girişimci olmak istemem.	8	9.87	17	20.99	5	6.17	21	25.93	30	37.04	2.41
Aile gelirim yeterli olursa girişimci olmak istemem.	6	7.41	14	17.28	3	3.70	27	33.33	31	38.27	2.22
Girişimci olmak yerine bir işletmede maaşlı çalışmayı tercih ederim.	5	6.17	3	3.70	2	2.47	33	40.74	38	46.91	1.81
Aileme yeterince zaman ayıramayacaksam girişimci olmak istemem.	10	12.35	27	33.33	6	7.41	17	20.99	21	25.93	2.85
Yeterli hibe desteği alabilirsem girişimci olma isteğim artar.	67	82.72	13	16.05	-	-	-	-	1	1.23	4.79
Toplumdan olumsuz tepki alırsam girişimcilikten vazgeçerim.	10	12.35	8	9.88	1	1.23	38	46.91	24	29.63	2.28
Yeni bir alan yerine bildiğim bir alanda girişimci olmayı tercih ederim.	37	45.68	34	41.98	5	6.17	3	3.70	2	2.47	4.25
Yakın çevremde girişimci rol modeller varsa girişimci olma isteğim artar.	53	65.43	27	33.33	1	1.23	-	-	-	-	4.64
Eğitim düzeyim daha yüksek olsa girişimci olma isteğim artar.	56	69.13	21	25.93	2	2.47	2	2.47	-	-	4.59
Sürekli ücretsiz danışmanlık alabileceğim bir kurum olursa girişimci olma isteğim artar.	60	74.07	21	25.93	-	-	-	-	-	-	4.72

4.3.10 Kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyi

Araştırma yöresindeki kadın üreticilere girişimcilik, girişimcilik destekleri, kırsal alanda girişimcilik yapma vb. gibi bazı ifadeler sunulmuş ve bu ifadelere ne derecede katıldıkları araştırılmak istenmiştir. Birinci gruptaki üreticilerin en fazla ‘Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır’ (4.78) ifadesine; bunu takiben, ‘Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır’ (4.67) ve ‘Toplumun kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır’ (4.53) ifadelerine katıldıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca, birinci gruptaki kadın üreticilerin ‘Kadınlara verilen girişimcilik desteklerini yeterli buluyorum’ (1.84)

ifadesi, en az katıldıkları husus olmuştur (Çizelge 4.44). Aynı hususa ikinci gruptaki kadın üreticilerin katılma durumu ise (1.77) şeklindedir (Çizelge 4.45). Sonuçlar üretici geneli açısından incelendiğinde ise en fazla, ‘Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır’ (4.78), ‘Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır’ (4.67), ‘Toplumun kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır’ (4.56) hususlarının önemsendiği görülmektedir. Hem birinci hem ikinci gruptaki üreticilerin düşünceleri paralellik göstermektedir (Çizelge 4.46).

Çizelge 4.44. Birinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyleri

İfadeler	Kesinlikle Katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle katılmıyorum (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik destekleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.	2	3.92	7	13.73	9	17.65	11	21.57	22	43.14	2.14
İlgili kurum ve kuruluşların girişimcilik hakkındaki bilgilendirmelerini yeterli buluyorum.	5	9.80	2	3.92	2	3.92	16	31.37	26	50.98	1.90
Kadınlara verilen girişimcilik desteklerini yeterli buluyorum.	2	3.92	1	1.96	4	7.84	24	47.06	20	39.22	1.84
Girişimcilikte kendimi ispat etmek çok para kazanmaktan daha önemlidir.	9	17.65	16	31.37	15	29.41	7	13.73	4	7.84	3.37
Toplumun kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır.	32	62.75	17	33.33	-	-	1	1.96	1	1.96	4.53
Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır.	34	66.67	17	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır.	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Çocuk sayısının artması kadınların girişimci olmasını olumsuz etkiler.	15	29.41	24	47.06	7	13.73	4	7.84	1	1.96	3.94
Kırsal alanda çocuklar için gündüz bakımevlerinin yaygınlaşması kadın girişimci sayısını artırır.	33	64.71	16	31.37	2	3.92	-	-	-	-	4.61

Çizelge 4.45. İkinci gruptaki kadın üreticilerin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyleri

İfadeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik destekleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.	-	-	8	26.67	3	10.00	8	26.67	11	36.67	2.27
İlgili kurum ve kuruluşların girişimcilik hakkındaki bilgilendirmelerini yeterli buluyorum.	1	3.33	3	10.00	-	-	11	36.67	15	50.00	1.80
Kadınlara verilen girişimcilik desteklerini yeterli buluyorum.	1	3.33	2	6.67	-	-	13	43.33	14	46.67	1.77
Girişimcilikte kendimi ispat etmek çok para kazanmaktan daha önemlidir.	5	16.67	14	46.67	7	23.33	3	10.00	1	3.33	3.63
Toplumdaki kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır.	19	63.33	10	33.33	1	3.33	-	-	-	-	4.60
Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır.	20	66.67	10	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır.	23	76.67	7	23.33	-	-	-	-	-	-	4.77
Çocuk sayısının artması kadınların girişimci olmasını olumsuz etkiler.	13	43.33	8	26.67	2	6.67	5	16.67	2	6.67	3.83
Kırsal alanda çocuklar için gündüz bakım evlerinin yaygınlaşması kadın girişimci sayısını artırır.	16	53.33	11	36.67	1	3.33	1	3.33	1	3.33	4.33

Çizelge 4.46. Kadın üretici genelinin girişimcilikle ilgili ifadelere katılma düzeyleri

İfadeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ortalama
	(5)		(4)		(3)		(2)		(1)		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Girişimcilik destekleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.	2	2.47	15	18.52	12	14.81	19	23.46	33	40.74	2.19
İlgili kurum ve kuruluşların girişimcilik hakkındaki bilgilendirmelerini yeterli buluyorum.	6	7.41	5	6.17	2	2.47	27	33.33	41	50.62	1.85
Kadınlara verilen girişimcilik desteklerini yeterli buluyorum.	3	3.70	3	3.70	4	4.94	37	45.68	34	41.98	1.81
Girişimcilikte kendimi ispat etmek çok para kazanmaktan daha önemlidir.	14	17.28	30	37.04	22	27.16	10	12.35	5	6.17	3.47
Toplumun kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır.	51	62.96	27	33.33	1	1.23	1	1.23	1	1.23	4.56
Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır.	54	66.67	27	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır.	63	77.78	18	22.22	-	-	-	-	-	-	4.78
Çocuk sayısının artması kadınların girişimci olmasını olumsuz etkiler.	28	34.57	32	39.51	9	11.11	9	11.11	3	3.70	3.90
Kırsal alanda çocuklar için gündüz bakımevlerinin yaygınlaşması kadın girişimci sayısını artırır.	49	60.49	27	33.33	3	3.70	1	1.23	1	1.23	4.51

4.3.11 Kadın üreticilere göre tarımsal girişimciliği etkileyen faktörler

Araştırma yöresindeki kadın üreticilere kırsal alandaki kadınların tarım ile ilgili iş kurmalarında etkili olabilecek faktörler sorulmuş, birinci gruptaki üreticilerin en fazla önem verdikleri faktörlerin, ‘Kârlılık düzeyi ve faaliyeti’ (4.65), ‘Pazar koşulları ve fiyat değişimi’ (4.65) ve ‘Üretim yerinin seçimi’ (4.65) olduğu görülmüştür (Çizelge 4.47). İkinci gruptaki üreticiler ‘Kârlılık düzeyi ve faaliyeti’ (4.70) ile ‘Toplam maliyetler’ (4.70) hususlarını en fazla önemserken, en az önem verdikleri husus ‘Faaliyet alanı ile ilgili bilgi düzeyi’ (4.50) olmuştur

(Çizelge 4.48). Sonuçlar üretici geneli açısından her iki grup ile benzerlik göstermektedir (Çizelge 4.49).

Çizelge 4.47. Birinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri

Faktörler	Çok önemli (5)		Oldukça Önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Faaliyet alanı ile ilgili bilgi düzeyi	32	62.75	17	33.33	-	-	2	3.92	-	-	4.55
Üretim yerinin seçimi	33	64.71	18	35.29	-	-	-	-	-	-	4.65
Kârlılık düzeyi ve faaliyeti sürdürebilmek	33	64.71	18	35.29	-	-	-	-	-	-	4.65
Pazar koşulları ve fiyat değişimi	33	64.71	18	35.29	-	-	-	-	-	-	4.65
Kişisel eğilim ve tercihler	32	62.75	19	37.25	-	-	-	-	-	-	4.63
Toplam maliyetler	32	62.75	19	37.25	-	-	-	-	-	-	4.63

Çizelge 4.48. İkinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri

Faktörler	Çok önemli (5)		Oldukça Önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Faaliyet alanı ile ilgili bilgi düzeyi	17	56.67	11	36.67	2	6.67	-	-	-	-	4.50
Üretim yerinin seçimi	19	63.33	11	36.67	-	-	-	-	-	-	4.63
Karlılık düzeyi ve faaliyeti sürdürebilmek	21	70.00	9	30.00	-	-	-	-	-	-	4.70
Pazar koşulları ve fiyat değişimi	19	63.33	11	36.67	-	-	-	-	-	-	4.63
Kişisel eğilim ve tercihler	18	60.00	10	33.33	2	6.67	-	-	-	-	4.53
Toplam maliyetler	21	70.00	9	30.00	-	-	-	-	-	-	4.70

Çizelge 4.49. Kadın üretici genelinin tarımsal girişimciliği etkileyen faktörlere verdikleri önem düzeyleri

Faktörler	Çok önemli (5)		Orduka önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Faaliyet alanı ile ilgili bilgi düzeyi	49	60.49	28	34.57	2	2.47	2	2.47	-	-	4.53
Üretim yerinin seçimi	52	64.20	29	35.80	-	-	-	-	-	-	4.64
Karlılık düzeyi ve faaliyeti sürdürebilmek	54	66.67	27	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Pazar koşulları ve fiyat değişimi	52	64.20	29	35.80	-	-	-	-	-	-	4.64
Kişisel eğilim ve tercihler	50	61.73	29	35.80	2	2.47	-	-	-	-	4.59
Toplam maliyetler	53	65.43	28	34.57	-	-	-	-	-	-	4.65

4.3.12 Kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentileri

Araştırmada kadın üreticilerin kırsal kesimde iş kurarken önem verdikleri beklentileri araştırılmıştır. Birinci gruptaki üreticilerin en fazla önem verdiği hususlar ‘Para kazanmak’ (4.78), ‘Aile bütçesine katkıda bulunmak’ (4.76), ‘Çalışmak ve kendini değerli görmek’ (4.76), ‘Tüketicilere doğal gıdalar sunmak’ (4.76) şeklinde tespit edilmiştir (Çizelge 4.50). İkinci grupta ise, birinci gruptaki üreticilerin ifadelerine ek olarak ‘İstihdam olanaklarını artırmak’ (4.67) ifadesine dikkat çektikleri görülmektedir (Çizelge 4.51). Sonuçlar üretici geneli açısından değerlendirildiğinde ise, üreticilerin tüm ifadelerle ortak bir yaklaşımla ve yüksek bir oranla katıldıkları; ek olarak, ‘Tarımsal yenilikleri uygulamak’ (4.69) ifadesine de önem verdikleri saptanmıştır (Çizelge 4.52).

Çizelge 4.50. Birinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri

Beklentiler	Çok önemli (5)		Oldukça önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Para kazanmak	40	78.43	11	21.57	-	-	-	-	-	-	4.78
Aile bütçesine katkıda bulunmak	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
İstihdam olanaklarını arttırmak	38	74.51	13	25.49	-	-	-	-	-	-	4.75
Çalışmak ve kendini değerli görmek	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
Tüketicilere doğal gıdalar sunmak	39	76.47	12	23.53	-	-	-	-	-	-	4.76
Tarımsal yenilikleri uygulamak	38	74.51	12	23.53	1	1.96	-	-	-	-	4.73

Çizelge 4.51. İkinci gruptaki kadın üreticilerin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri

Beklentiler	Çok önemli (5)		Oldukça önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Para kazanmak	22	73.33	7	23.33	1	3.33	-	-	-	-	4.70
Aile bütçesine katkıda bulunmak	21	70.00	9	30.00	-	-	-	-	-	-	4.70
İstihdam olanaklarını arttırmak	20	66.67	10	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Çalışmak ve kendini değerli görmek	20	66.67	9	30.00	1	3.33	-	-	-	-	4.63
Tüketicilere doğal gıdalar sunmak	20	66.67	10	33.33	-	-	-	-	-	-	4.67
Tarımsal yenilikleri uygulamak	21	70.00	7	23.33	2	6.67	-	-	-	-	4.63

Çizelge 4.52. Kadın üretici genelinin tarımsal girişimcilikten beklentilerine verdikleri önem düzeyleri

Beklentiler	Çok önemli (5)		Oldukça önemli (4)		Orta derecede önemli (3)		Önemli değil (2)		Hiç önemli değil (1)		Ortalama
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Para kazanmak	62	76.54	18	22.22	1	1.23	-	-	-	-	4.75
Aile bütçesine katkıda bulunmak	60	74.07	21	25.93	-	-	-	-	-	-	4.72
İstihdam olanaklarını arttırmak	58	71.06	23	28.40	-	-	-	-	-	-	4.72
Çalışmak ve kendini değerli görmek	59	72.84	21	25.93	1	1.23	-	-	-	-	4.69
Tüketicilere doğal gıdalar sunmak	59	72.84	22	27.16	-	-	-	-	-	-	4.73
Tarımsal yenilikleri uygulamak	59	72.84	19	23.46	3	3.70	-	-	-	-	4.69

4.3.13 Kadın üreticilerin girişimcilik kararı alırken önem verdikleri kriterlerin analizi

Araştırmada kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında önem verdikleri kriterler Bulanık Eşli Karşılaştırma yöntemiyle değerlendirilmiştir ve sonuçlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler Çizelge 4.53’de gösterilmiştir. Elde edilen ağırlıklara göre girişimcilik kararlarında etkili olan kriterler büyükten küçüğe sıralanmıştır. Araştırmada kadınların girişimcilik kararlarında en fazla önem verdikleri kriterin aile yapısı ve sosyal çevre olduğu tespit edilmiştir. Bunu önem düzeyine göre takip eden diğer kriterler ise sırasıyla demografik özellikler, kişilik özellikleri ve ekonomik faktörlerdir. Girişimci destekleri ise ankete katılan kadınların girişimcilik kararlarını en az etkileyen kriterdir. Friedman testi sonuçlarına göre tercihler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Buna göre girişimcilik kararlarında önem verilen bazı kriterlerin, diğerlerinin üzerinde tercih edildiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte Kendall’s W değerinin 0.685 olarak tespit edilmiş olması, girişimcilik kararlarında önem verilen

kriterlerin ağırlıkları belirlenirken ankete katılanlar arasındaki uyumun güçlü olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.53. Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarında etkili olan kriterlerin önem dereceleri

Kriterler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Aile yapısı ve sosyal çevre	0.645	0.123	0.272	0.913
Demografik özellikler	0.598	0.112	0.329	0.950
Kişilik özellikleri	0.510	0.152	0.099	0.868
Ekonomik faktörler	0.280	0.087	0.099	0.500
Girişimcilik destekleri	0.194	0.117	0.000	0.639

Friedman testi $p < 0.01$ için anlamlıdır. Kendall's W: 0.685

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kadın üreticilerin girişimcilik kararlarını etkileyen faktörleri saptamaya yönelik olarak yapılan bu araştırmada, İzmir'in Bayındır ilçesinden kapsamına alınan 81 kadın üreticiden yüz yüze anket yöntemiyle derlenen veriler analiz edilmiştir. Araştırmada saptanan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir;

- Kadın üreticilerin yaşları 49.91, eğitimleri 6.72 yıl, tarımsal deneyim süreleri 20.15 yıldır.
- Kadın üreticilerin toplam aile nüfusu 243 kişi, ortalama ise 3.00 kişidir. Toplam aile nüfusunun %53.00'ü kadındır.
- Kadın üreticilerin aile işgücü potansiyeli 2.14 EİB ve 642 EİG'dir.
- Kadın üreticilerin ortalama arazi miktarı 14.20 dekar olarak saptanmıştır. Parsellerde ortalama büyüklük ise 5.79 dekardır.
- Kadın üreticilerin arazilerinin sinin %63.17'si mülk arazilerdir.
- Kadın üreticilerin arazileri tarla arazisi, sebze arazisi, meyve arazisi, bağ arazisi ve boş araziden oluşmaktadır.
- Kadın üreticiler zeytin, mısır, silajlık mısır, buğday, arpa, domates, patlıcan, kiraz, üzüm ve şeftali üretimi yapmaktadır.
- Kadın üreticilerde toplam aktif varlık 362568.27 TL'dir ve %88.64'ünü arazi varlığı meydana getirmektedir.
- 43 kadın üretici en az bir kooperatife ortaktır. En fazla ortak olunan kooperatif Tarım Kredi Kooperatifi'dir.
- Kadın üreticilerin bitkisel ürünlerden elde ettiği verimler incelendiğinde; arpa üretiminden birinci grup 520.83 kg/da, ikinci grup 523.81 kg/da; buğday üretiminden birinci grup 552.33 kg/da, ikinci grup 556.82 kg/da;

mısır üretiminden birinci grup 1 111.11 kg/da, ikinci grup 1 105.04 kg/da; silajlık mısır üretiminden birinci grup 6 486.49 kg/da, ikinci grup 6 417.77 kg/da; domates üretiminden birinci grup 6 791.67 kg/da, ikinci grup 6 739.13 kg/da; patlıcan üretiminden birinci grup 2 973.68 kg/da, ikinci grup 3 000.00 kg/da; kiraz üretiminden birinci grup 780.00 kg/da, ikinci grup 820.00 kg/da; şeftali üretiminden birinci grup 1 800.00 kg/da, ikinci grup 1 825.00 kg/da; üzüm üretiminden birinci grup 1 823.00 kg/da; zeytin üretiminden birinci grup 980.95 kg/da, ikinci grup 970.68 kg/da ortalama verim elde etmektedir.

- Kadın üreticilerin ortalama bitkisel üretim masrafları incelendiğinde; arpa üretiminde, birinci grupta 502.30 TL/da, ikinci grupta 507.72 TL/da; buğday üretiminde, birinci grupta 556.35 TL/da, ikinci grupta 567.85 TL/da; mısır üretiminde, birinci grupta 581.31 TL/da, ikinci grupta 585.87 TL/da; silajlık mısır üretiminde, birinci grupta 600.29 TL/da, ikinci grupta 601.70; domates üretiminde, birinci grupta 1 209.30 TL/da, ikinci grupta 1 304.90 TL/da; patlıcan üretiminde, birinci grupta 1 346.63 TL/da, ikinci grupta 1 358.34 TL/da; kiraz üretiminde, birinci grupta 2 315.28 TL/da, ikinci grupta 2 317.69 TL/da; şeftali üretiminde, birinci grupta 1 964.39 TL/da, ikinci grupta 1 978.45 TL/da; üzüm üretiminde, birinci grupta 1 329.04 TL/da; zeytin üretiminde, birinci grupta 1 085.26, ikinci grupta 1 102.47 TL/da üretim masrafı gerçekleşmiştir.
- Kadın üreticiler dekara en fazla net geliri zeytin ve silajlık mısır üretiminden sağlamaktadır.
- Kadın üreticilerin bitkisel üretimden elde ettikleri dekara ortalama net gelir 1 712.73 TL olarak saptanmıştır.
- Araştırmada kadın üreticilerin meyve yetiştirme yapma olasılığını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla lojistik regresyon modelinden yararlanılmıştır. Üreticilerin meyve yetiştiriciliği yapma olasılığını, sahip oldukları arazinin miktarı pozitif yönde etkilemektedir.

- Araştırmada üreticilere işletme arazilerini ne kadar zaman önce aldıkları sorulmuş, üreticilerin genelinin 9.02 yıl önce arazilerini temin ettiği belirlenmiştir.
- Araştırmada üreticiler, işletme arazilerini kişisel tasarruf veya diğer (miras) yolu edinmektedir.
- Araştırmada üreticilerin çoğunluğu, öz sermayelerini kişisel tasarruf yolu ile temin etmektedirler.
- Araştırma kapsamındaki üreticilerin %97.53'ünün, girişimcilik eğitimi almadığı tespit edilmiştir.
- Araştırmada üreticilerin girişimcilik ile ilgili bilgi kaynakları; sosyal çevre ve TV-internet'tir.
- Araştırmada üretici ailelerinin %48.15'i girişimcilik ile uğraşmaktadır ve girişimci olanların arasında çoğunlukla eş, çocuk ve kardeşler yer almaktadır.
- Üreticiler, yetiştirdikleri ürünlere karar verirken kendi bilgi ve tecrübelerinden, Tarım İl/İlçe Müdürlüğü'ndeki Ziraat Mühendisi ve/veya Teknik elemanlardan, internetten ve diğer üreticilerin tavsiyelerinden faydalanmaktadır.
- Araştırmada üreticiler, girişimcilik kararı alırken 'Hane halkı gelirine katkı sağlama isteği' (4.75), 'Bağımsız çalışma arzusu' (4.70), 'Başarı tutkusu' (4.69) ve 'Bildiği bir iş üzerinde çalışmayı isteme' (4.69) ifadelerine önem verdiklerini belirtmiştir.
- Üreticilerin girişimciliğe yönelirken karşılaştıkları zorluklar arasında, 'Cinsiyet ayrımcılığı' (4.62) ve 'Toplumun kadın girişimcilere olumsuz bakışı' (4.69) ifadeleri yer almaktadır.

- Araştırmada üreticilerin girişimci olmanın avantajları konusundaki düşünceleri incelendiğinde, ‘Girişimcilik, kadınların kendilerine güveninin artmasını sağlar’ (4.72), ‘Girişimcilik kadınların sosyal refahını artırır’ (4.72), ‘Girişimcilik kadınlara maddi özgürlük sağlar’ (4.69), ‘Girişimcilik kadınlara başarıya duygusu sağlar’ (4.68), ‘Girişimcilik kadınlara sosyal statü sağlar’ (4.68) ifadelerine katıldıkları tespit edilmiştir.
- Araştırmada üreticilerin kadın girişimcilerde olmasını bekledikleri kişilik özellikleri arasında, ‘Disiplinli’ (4.83) ve ‘Çalışkan’ (4.83) ifadeleri yer almaktadır.
- Araştırmada üreticilerin girişimci olmasını etkileyebilecek faktörler incelendiğinde, ‘Sürekli ücretsiz danışmanlık alabileceğim bir kurum olursa girişimci olma isteğim artar’ (4.80), ‘Yeterli hibe desteği alabilirsem girişimci olma isteğim artar’ (4.70), ‘Yakın çevremde girişimci rol modeller varsa girişimci olma isteğim artar’ (4.60) ifadelerine katıldıkları görülmektedir.
- Üreticiler araştırmada en fazla, ‘Eğitim düzeyi arttıkça kadın girişimci sayısı artacaktır’ (4.78), ‘Ailenin manevi desteği kadınların girişimci olma isteğini artırır’ (4.67), ‘Toplumun kadın girişimcilere olumlu bakışı kadın girişimci sayısını artırır’ (4.56) ifadelerine katıldıklarını belirtmişlerdir.
- Araştırmada üreticiler, ‘Kârlılık düzeyi ve faaliyeti’ (4.67), ‘Toplam maliyetler’ (4.65), ‘Pazar koşulları ve fiyat değişimi’ (4.64) ifadelerini kırsal alanda tarım girişimciliğini etkileyen faktörler arasında görmektedir.
- Üreticilerin tarım ile ilgili iş kurarken beklentilerinin en fazla ‘Para kazanmak’ (4.75), ‘Tüketicilere doğal gıdalar sunmak’ (4.73), ‘Aile bütçesine katkıda bulunmak’ (4.72) ve ‘İstihdam olanaklarını artırmak’ (4.72) olduğu tespit edilmiştir.

- Araştırmada kadınların girişimcilik kararlarında önem verdikleri kriterleri değerlendirmek amacıyla Bulanık Eşli Karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır. Üreticilerin en fazla önem verdikleri kriterin aile yapısı ve sosyal çevre olduğu tespit edilmiştir. Girişimci destekleri ise, ankete katılan kadın üreticilerin girişimcilik kararı almasında en az rol oynayan kriter olduğu saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında konuyla ilgili olarak karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır;

- Kırsal alanda yaşayan kadın girişimcilerin eğitim düzeylerinin düşüklüğü ve eğitim imkânlarından yeterli düzeyde yararlanamamaları, girişimcilik faaliyetinde bulunurken karşılaştıkları en büyük sorunlardan biridir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak, kırsal alanda yaşayan genç kızlar aileleri tarafından eğitim hayatlarına devam etmeleri yönünde teşvik edilmelidir.
- Kırsal alanda yaşayan eğitimli genç kızların aile yaşamları dışında daha aktif rol oynayabilmeleri konusunda çeşitli meslek edindirme ve girişimciliğe özendirmeye yönelik kurslar/sertifika programları düzenlenerek girişimcilik potansiyelleri artırılmalıdır.
- Kırsal alanda kadın girişimci olmanın önündeki engelleri kaldırmak amacıyla; girişimci rol modellerin artırılması, iş fikri oluşturma ve iş kurmaya yönelik yönlendirici ve bilgilendirici faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, bu imkânların kırsal alana taşınması ve finansman kaynaklara erişimin mümkün kılınması önemli rol oynamaktadır.
- Özellikle kırsal alanda kadın girişimci olmaktan kaynaklanan cinsiyet ayrımcılığı konusunda kamuoyunda bilinçlendirici faaliyetlere öncelik verilmesi gerekmektedir.
- Girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların hem üretken hem de tarımsal yenilikler konusunda bilinçli olabilmeleri için, güncel bilgi paylaşımı

konusunda gerek ulusal gerek yerel bazda iyi bir iletişim ağı kurulması ve internete erişim olanaklarının artırılması sağlanmalıdır.

- Türkiye gibi ekonomik değişimlerin hızlı yaşandığı bir ülkede, kadın üreticilerin kırsal alanda iş fikirlerini uygulamaya koyabilmeleri ve bunun sürdürülebilirliğini sağlamak adına, orta ve uzun vadeye dayalı, pazarlamaya yönelik imkânların kolaylaştırıldığı tedbirler alınmalıdır. Ayrıca kırsal alanda kadın üreticilerin ürünlerini daha rahat satabilmelerini sağlamak amacıyla, kendi işini yapan kadınlara yönelik ürün pazarlaması ve satışını içeren eğitim programları düzenlenmelidir.
- Kırsal alanda yaşayan kadın üreticilerin faaliyet göstermek istediği alanlardan biri olan kırsal turizmin gerçekleştirilebilmesi için, kadınlara kırsalda tarım dışı alanlarda bu gibi konularda destekler verilmelidir.
- Kadın üreticilerin çocuk bakım sorununu ortadan kaldırmak için kırsal alanlara kreş/gündüz bakım evleri açılmalı, bu sayede kadınların iş hayatına girmeleri kolaylaştırılmalı ve kadın istihdamını olumlu yönde etkilemesi sağlanmalıdır.
- Kırsal alanda kadın istihdamını artırma konusunda hükümete, sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Bu konuyla ilgili olarak yürütülen çalışmalar çeşitlendirilmeli, kadın istihdamının artırılmasına yönelik konulara hükümet politikalarında da yer verilmeli, kurumların sorunları iyileştirmeye yönelik olarak koordineli bir biçimde hareket etmesi gerekmektedir.
- Kadınların tarımsal girişimcilikte rol oynamaları ve kırsal kalkınmaya katılmaları; kendi yaşamlarını etkileyen kararları alabilmeleri ve kadınların söz ve karar sahibi olmaları demektir. Bu unsurların gerçekleşebilmesi için tarım kesimindeki kadınlara iş güvencesi ve sosyal güvenlik imkânı sağlanmalıdır. Bu kapsamda kadın girişimciler kooperatiflerde aktif bir biçimde örgütlenmeli ve önder kadın üreticilerin oluşması konusunda teşvik edilmelidir.

- Kadın girişimciliğini teşvik etmek adına tarımsal danışmanlık ağı yaygınlaştırılmalı; kadının istediği zaman, ücretsiz bir şekilde, kırsal alanda teknik konularda doğru bilgiye ulaşması sağlanmalıdır. Bu konuda kırsal kesimde görev yapan Ziraat Mühendislerinin tarım alanlarında aktif rol oynaması sağlanmalıdır.
- Kadın üreticilerin kaynaklara ve mikro kredi uygulamalarına erişimi sağlanmalıdır.
- Kadın girişimciliği konusu devlet politikası olarak ele alınmalıdır. Devletin kadın girişimciliği konusundaki vizyonu net ve açık olmalıdır.
- Kırsal alanda girişimcilik konusunda başarılı kadın üreticilere medyada yer verilmeli ve tanınırlıkları artırılmalıdır. Kadınların başarı hikayeleri topluma daha çok sunulmalı, medya kuruluşları bu konuda sosyal sorumluluk bilinci ile hareket etmelidir.
- Tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik olarak üreticilere ait tarımsal faaliyetlerin kayıt altına alınması için kurulan Çiftçi Kayıt Sisteminin (ÇKS), gerek akademik çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesi, gerekse politika yapıcıların izlenebilir, raporlanabilir verilere ulaşımının kolaylığı açısından, belirli periyotlar ile güncellenmesi konusunda hassasiyet gösterilmelidir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Abay, C., Saner, G. ve Atış, E.,** 1999, İzmir’de kırsal kadına yönelik eğitimin istihdama etkisi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, ISBN:975-19-2301-8.
- Arıkan, G.,** 1988, Kırsal kesimde kadın olmak, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2):1-16.
- Arya, K. and Ansari, M.,** 2016, Micro enterprise: way for development rural women entrepreneurship in Uttarakhand (India), *International Journal of Applied and Pure Science and Agriculture*, 2(5):111-116.
- Ataseven, Z. ve Gülçubuk, B.,** 2012, Kırsal refahın artırılmasında kadın istihdamının rolü, 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 5-7 Eylül 2012, Konya.
- Aydın Can, B. ve Engindeniz, S.,** 2017a, Gençlerin tarımsal girişimcilik eğilimleri: Türkiye’de örnek bir araştırma, Kayıt Dışı İstihdam ve Ekonomi (Edit: S.Koç, A.Orhan, M.Ç.Gözen), Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları No: 2017/4, Kocaeli, s.71-83.
- Aydın Can, B. ve Engindeniz, S.,** 2017b, Kırsal kesimde gençlerin istihdam sorunları: Türkiye üzerine bir inceleme, Kayıt Dışı İstihdam ve Ekonomi (Edit: S.Koç, A.Orhan, M.Ç.Gözen), Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları No: 2017/4, Kocaeli, s.94-103.
- Bedük, A.,** 2005, Türkiye’de çalışan kadın ve kadın girişimciliği, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12): 106-117.
- Bilgin, N.,** 1995, Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar, Sistem Yayıncılık, Ankara.
- Brumfield, R.G. and Özkan, B.,** 2014, An international study abroad project to empower women farmers in Turkey, Annual Conference of the American Society for Horticultural Science (ASHS), July 28-31, 2014, Orlando, FL.
- Brumfield, R.G., Özkan, B. and Carleo, J.,** 2016, The positive impacts on Turkish women farmers of an all-female agriculture and business management training pilot program, *Acta Horticulturae (ISHS)*, 1132: 81-88.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Can, Y. ve Karataş, A.,** 2007, Yerel ekonomilerde kalkınmanın itici gücü olarak kadın girişimcilerin rolü ve mikro finansman: Muğla ili örneği, *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, Mayıs-2007.
- Çelik, N.,** 2018, Tarımda Kadın Girişimciliği ve Genç Çiftçi Projesi: Kahramanmaraş İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş, 43 s.
- Durna, D.,** 2018, Kırsal Alanda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesinin Yerel Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: Balıkesir İli Umay Çiftliği Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 129 s.
- Emerole, C., Dorcas, U. and Kelechi, C.,** 2014, Determinants of entrepreneurship decision for agricultural business among graduates in Abia State, Nigeria, International Conference on Agricultural, Environmental and Biological Sciences (AEBS-2014) April 24-25, 2014 Phuket (Thailand).
- Erçoban, M.,** 2009, Tokat ili merkez ilçede kadınların tarımsal faaliyetlere katılımları ve yayımdan yararlanma olanaklarının karşılaştırmalı bir analizi, Gaziosmanpaşa Üni. Fen Bilimleri Ens. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Erkan Bintaş, A.,** 2019, Kırsal kalkınmada kadın işgücü ve ekoturizm ilişkisi (Bigalı köyü örneği),
- Esen, E.,** 2013, Avrupa Birliği ve Türkiye'de kırsal kadının durumu ve Almanya'dan proje uygulama örnekleri, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 12(1): 105-127.
- Ghosh, N.,** 2010, Economic empowerment of farm women through viable entrepreneurial trades, Institute of Economic Growth Delhi University North Campus, Delhi (Erişim Tarihi: 22.06.2017).
- Goyal, M. and Parkash, J.,** 2016, Women entrepreneurship in India-problems and prospects, *International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(5):1289-1291.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Gujarati, N.D.** 1995, Basic econometrics (third edition), USA: McGraw-Hill.
- Gülçubuk, B., Savcı, İ., Özer, D. ve Demiryürek, K.,** 2011, Türkiye'de kırsal alanda kadının girişimciliğini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve kadınların bu konuda güçlendirilmesine yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi, Proje Sonuç Raporu, TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Destek Grubu (SOBAG) Proje No: 108K523, Ankara.
- Gülçubuk, B., Savcı, İ., Özer, D. Ve Demiryürek, K.,** 2012, Kırsalda yoksulluğu azaltmanın bir aracı olarak kadın girişimciliği, 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Konya, 5-7 Eylül 2012.
- Güleç, S.,** 2011, Kadın girişimciliği-Karaman örneği, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Karaman.
- Günden, C. ve Miran, B.,** 2007, Bulanık eşli karşılaştırma yöntemiyle çiftçilerin amaç hiyerarşisinin belirlenmesi üzerine bir araştırma, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 183-191.
- Güresinli, S.B.,** 2015, Tarım sektöründe aile çiftçiliği, kadın ve genç istihdamı üzerine bir değerlendirme, TC Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Md., Ankara.
- Hossain, M. and Jaim, W.,** 2011, Empowering women to become farm entrepreneur, IFAD, Session 4, 24-25 January 2011.
- Hosseini, S., Mirdamadi, S. and Nejad, G.,** 2009, Extension and education factors influencing the success of entrepreneurship among rural women in Northern Iran, *Research Journal of Biological Sciences*, 4(9):967-973.
- İplik, E.,** 2012, Osmaniye ili kırsalında kadın girişimciliği, Çukurova Üni. Fen Bilimleri Ens. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana, s.159.
- Jaisawal, A. and Patel, M.M.,** 2012, Entrepreneurial behaviour of rural women, *Indian Research Journal of Extension Education*, 12(1):55-59.
- Kantar, M.,** 1999, Girişimcilik ve kırsal kadınlar, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 4: 29-42.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Karaturhan, B., Ünsal, G., Issabek, B. ve Güler, D.,** 2017, İzmir ilinde kırsal kadın girişimciliği ve bunu etkileyen faktörler, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 23(1):85-91.
- Kaya, T. ve Atsan, T.,** 2012, Kırsal kadınların sosyo-ekonomik durumları ve geleceğe yönelik beklentileri (TRA1 bölgesi örneği), *Tarım Ekonomisi Dergisi* 2012; 18(1) :1-11.
- Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdil, F.F., Fidan, H. ve Gündoğmuş, E.** 1999, Tarımsal ürünler için maliyet hesaplama metodolijisi ve veri tabanı rehberi, TEAE Yayın No:37, Ankara.
- Kızılaslan, N. ve Karaömer, M.,** 2015, Kırsal kadınların girişimcilik özellikleri ve girişimciliği etkileyen faktörlerin logit analizi ile değerlendirilmesi (Hatay ili araştırması), *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Volume:10, Issue:1, s. 151-166.
- Kızılaslan, N. ve Ymanoğlu, A.,** 2010, Kırsal alanda kadınların tarımsal üretime ve aile içi kararlara katılımı: Tokat ili örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume:3, Issue:13, s. 13.
- Klir, G.J. and Yuan, B.,** 1995, Fuzzy sets and fuzzy logic: theory and application, Prentice Hall, New Jersey, p. 574.
- Kuma, B. and Limenih, B.,** 2015, Women farmers in practices: opportunities and challenges in accessing potato production technologies in Welmera Ethiopia, *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*, 6(3): 149-157.
- Lashgarara, F., Nshim, R. and Najafabadi, M.O.,** 2011, Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women in Ilam City, Iran, *African Journal of Business Management*, 5(14): 5536-5540.
- Memiş, H., Paksoy, H. ve Paksoy, S.,** 2007, Bölgesel kalkınmada kadın girişimciliğinin önemi: GAP bölgesinde bir araştırma, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (5:1).137-152.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Minniti, M. and Arenius, P.**, 2003, Women in entrepreneurship, The Entrepreneurial Advantage of Nations: First Annual Global Entrepreneurship Symposium, April 29, 2003. (Erişim tarihi: 12.01.2017).
- Newbold, P.**, 1995, Statistics for business and economics, Prentice Hall International Editions.
- Onoja, A. and Emodi, A.**, 2014, Factors influencing agricultural business investment decision by women in Rivers State, Nigeria, *Production Agriculture and Technology*, December, 10(2): 32-43.
- Onwurafor, E. and Enwelu, I.**, 2013, Rural women entrepreneurship in agro-food processing in Enugu State, Nigeria, *International Journal of Research Applied, Natural and Social Sciences (IJRANSS)*, Vol. 1, Issue 2, July 2013, 13-30.
- Osondu, C., Obike, K. and Ogbonna, S.**, 2014, Determinants of decision to non-farm entrepreneurship by women farmers in Ikwuano Lga of Abia State, *European Journal of Agriculture and Forestry Research*, 2(4):41-52.
- Oyuryüz, Z., Gürel, A.**, 2015, Girişimci kadınlar ve iş-yaşam dengesinin sağlanmasında engel ve fırsatların analizi, *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s.47-54.
- Özdamar, K.**, 2004, Paket programlar ile istatistiksel veri analizi (çok değişkenli analizler). Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özkan, B., Brumfield, R.G., Carleo, J., Komar, S.J., Lippet-Faczak, A. Matthews, J., Melendez, M., Mickel, R., Minard, M., O'Neill, B. and Polanin, N.**, 2012, Women farmers' empowerment: a case study of New Jersey and Turkey, *Proceedings of the 14th Annual International Conference of the Global Business and Technology Association*, July 10-14, 2012, New York.
- Pedrycz, W. and Gomide, F.**, 1998, An introduction to fuzzy sets. The MIT Press, Massachusetts, p. 465.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Reshma, A., Bheemappa, K., Natikar, V., Biradar, N., Mundinamani, S. and Havaladar, Y.**, 2014, Entrepreneurial characteristics and decision making behaviour of farm women in livestock production activities, Karnataka J. Agric. Sci., 27 (2): 173-176.
- Ross, T.J.**, 1995, Fuzzy logic with engineering applications, McGraw-Hill, New York, 600 p.
- Sidhu, K. and Kaur, S.**, 2006, Development of entrepreneurship among rural women, *J. Soc. Sci.*, 13(2): 147-149.
- Soysal, A.**, 2013, Kırsal alanda kadın girişimciliği: Türkiye için durum değerlendirmesi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1):63-189.
- Subrahmanyeswari, B., Veeraraghava R.K. and Sudhakar Rao, B.**, 2007, Entrepreneurial behavior of rural women farmers in dairying: a multidimensional analysis, *Livestock Research for Rural Development*, 19(1).
- Şahin, E.**, 2009, Kadın girişimcilik ve Konya ilinde kadın girişimcilik profili üzerine bir uygulama, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17: 287-309.
- Tanaka, K.**, 1997, An introduction to fuzzy logic for practical applications, Springer - Verlag, New York, p. 138.
- Tatar, N.**, 2018. Kırsal alanda kadınların girişimcilik algıları: Konya ili Derbent ilçesi örneği, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Konya.
- Tok, N., Tunaloğlu, R., Çobanoğlu, F. and Türker, E.**, 2016, Kadın girişimcilerin bazı sosyo-ekonomik karakteristiklerinin belirlenmesi. XII. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt.1, ISSN: 978-9944-452-92-2.
- Türkten, H. ve Demiryürek, K.**, 2015, Türkiye’de kadın ve kadın girişimciliği, *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi*, 16:57-59.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Uzmay, A. ve Karaturhan, B.**, 2015, Study on the factors affecting the choices of initiative areas for prospective rural women entrepreneurs in İzmir province, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt:52, Sayı:2, s.181-189.
- Ülker, E.U.**, 2013, Kırsal alanda kadın girişimciliğine etki eden faktörler ve Tekirdağ ilinde mevcut durumun değerlendirilmesi, Namık Kemal Üni. Fen Bilimleri Ens. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tekirdağ, s.93.
- Yağcı, F. ve Bener, Ö.**, 2005, Girişimci kadınların demografik ve genel karakteristikleri ile kadınları girişimciliğe motive eden faktörler, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2005): 85-100.
- Yalman, İ. N. ve Gündoğdu, Ö.**, 2014, Kadın girişimciliği ve bölgesel kalkınma: TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde uygulama, *Journal of Entrepreneurship & Development / Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,9(1), s.41.
- Yetim, N.**, 2002, Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(2): 79-92.
- Zihnioğlu, Ö.**, 2013, Kadın güçlendirilmesi ve istihdam, İstanbul Kültür Üni., Küresel Eğilimler Serisi, Çalışma Kağıdı No.8, s.2

TEŞEKKÜR

Araştırma süresince sahip olduğu bilgi birikimi ile bana yol gösteren, tüm desteği ile tez çalışmamı yöneten danışman hocam sayın Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ'e, verilerin değerlendirilmesindeki katkıları için Dr. Duran GÜLER'e, verilerin toplanması aşamasında anket sorularını sabırla yanıtlayan araştırma yöresindeki kadın üreticilere, araştırmanın yürütülmesinde finansal destek sağlayan E.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu'na ve bu süreçte maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

12/09/2019

Ece YÜRÜK

ÖZGEÇMİŞ

31.05.1993 tarihinde İzmir ilinde doğan Ece YÜRÜK, ilköğrenimini Yavuz Selim İlköğretim Okulu'nda, orta öğrenimini Suphi Koyuncuoğlu İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2016 yılında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nden mezun oldu ve aynı yıl Yüksek Lisans öğrenimine başladı. İngilizce bilmektedir.

